

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2012 02 07
COM(2012) 37 final

KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI

Europos Sąjungos pareigūnų ir kitų tarnautojų pensijų sistema

SANTRAUKA

Europos Sąjungos pareigūnų ir kitų tarnautojų pensijų sistema (toliau – EPPS) veikia kaip teorinis fondas, iš kurio mokamos fiksuotos išmokos. Nors tai nėra realus investicinis fondas, laikoma, kad suma, kuri būtų buvusi surinkta į tokį fondą, atspindėta Tarnybos nuostatų 83 straipsnyje ir ES sutarties 4 straipsnio 3 dalyje nustatytame įpareigojime mokėti pensijas.

EPPS grindžiama aktuarinės pusiausvyros principu, o sistemos pusiausvyra išlaikoma pensijos įmokos tarifo mechanizmu. Jei iš įvairiais Tarnybos nuostatuose apibrėžtais parametrais grindžiamo aktuarinio vertinimo matyti, kad siekiant padengti visas tam tikrais metais įgytas teises į pensiją atitinkančias išmokas reikėtų taikyti skirtingą nei galiojantysis pensijos įmokos tarifą, jį Taryba tikslina remdamasi Komisijos pasiūlymu ir Eurostato ataskaita. Kai darbuotojai moka pagal šį tarifą patikslintą pensijų įmoką, jie už tam tikrus metus įgyja teises į pensiją, kurios saugomos įgytų teisių principo.

EPSS – tai ES tarnautojams privaloma profesinė pensijų sistema, kuri, kaip tokia, turi būti lyginama ne su bendrosiomis nacionalinėmis privačiojo sektoriaus pensijų sistemomis, o su valstybių narių valstybės tarnautojų ir kitų tarptautinių organizacijų pareigūnų pensijų sistemomis.

1. Pagrindiniai vertintini parametrai

Visus pensijų sistemos aspektus reikia vertinti kaip visumą ir kartu atsižvelgti į ES civilinės tarnybos ypatumus, kad ES institucijų darbuotojų pensijos būtų adekvačios, tvarios ir saugios.

Panašu, kad ES institucijų darbuotojų pensinis (nustatytas, privalomas ir minimalus) amžius yra toks, koks valstybių narių sistemose nustatytas valstybės tarnautojams. Jei Taryba ir Parlamentas priims 2011 m. Komisijos pasiūlymą dėl Tarnybos nuostatų peržiūros (toliau – Komisijos pasiūlymas), ES institucijų praktika atitiks labiausiai pažengusių reformuojant pensijų sistemas valstybių narių praktiką ir visiškai derės su žaliojoje knygoje „Adekvačios, tvarios ir saugios Europos pensijų sistemos“ (toliau – žalioji knyga) pateiktomis gairėmis. Daugelis valstybių narių dar turi imtis struktūrinių pensijų sistemų reformų.

Kaupimo normos, pensijų apskaičiavimo bazės, didžiausios pensijos normos ir įmokos normos atžvilgiu EPPS atitinka valstybių narių sistemas arba yra ne tokia palanki (mokamos mažesnės išmokos). Pagal EPPS ES institucijų darbuotojų pensijos tikslinamos tiek pat, kiek jų atlyginimai. Todėl nuo 2004 m. pagal EPPS mokamų pensijų perkamoji galia sumažėjo 5,4 proc.¹

Nors atskiro darbuotojo darbo užmokesčio didėjimas turi įtakos pensijų išlaidoms, karjeros sistemos nereikėtų keisti, jei vienintelis tikslas – sutaupyti pensijoms skiriamų lėšų. Pirmiausia reikėtų galvoti, kaip į ES institucijas pritraukti, jose išlaikyti ir motyvuoti faktiškai dirbančius darbuotojus. Būtent apie tai galvota

¹ Šiais duomenimis atsižvelgiama į 2011 m. gruodžio 19 d. Tarybos sprendimą (2011/866/ES) nepriimti Komisijos pasiūlymo, kuriuo tikslinamas darbo užmokestis ir pensijos.

2004 m. nuodugniai peržiūrint karjeros sistemą: sukurta nuopelnais pagrįsta karjeros struktūra, kuria darbuotojai skatinami siekti rezultatų visą savo karjerą.

Komisija taip pat apsvaustė kitus Tarybos prašyme išvardytus pensijų politikos aspektus, kaip antai pensijų vaidmenį bendroje ES darbuotojų atlyginimo sistemoje ir būsimo teisingo pensijų paskirstymo visiems ES darbuotojams. Komisija padarė išvadą, kad EPPS nuostatos atitinka dabartinę padėtį ir yra suderinamos su ES institucijų politikos tikslais bei žaliosios knygos gairėmis.

2. Mintys apie galimus EPPS pakeitimus

Pensijų fondo steigimas gali sudaryti papildomų sąnaudų, nes teorinio fondo vertę reikėtų pervesti į investicinį fondą. Vis dėlto ilginiui metinės biudžetinės pensijų išlaidos sumažėtų, nes pensijos būtų mokamos iš fondo. Būtų galima apsvaustyti paskatas mokėti pensijas iš privačių fondų, nors tuomet reikėtų spręsti su investicijų valdymu ir saugumu susijusių papildomų išlaidų klausimą.

2004 m. sukūrus sutartininkų kategoriją, buvo sutaupyta ir bus toliau sutaupoma daug lėšų. Tačiau siekiant išsaugoti sutartininkų pareigų patrauklumą kvalifikuotiems darbuotojams, taip pat svarbu užtikrinti, kad pareigūnų ir sutartininkų pensijų sistema būtų tokia pati.

Todėl Komisija daro išvadą, kad visi EPPS parametrai atitinka valstybių narių valstybės tarnautojų pensijų sistemų parametrus. Tačiau siekiant laikytis žaliojoje knygoje pateiktų gairių, reikėtų apriboti ankstyvo išėjimo į pensiją sistemos taikymą, o nustatytą ir privalomą pensinį amžių padidinti iki atitinkamai 65 ir 67 metų, kaip numatyta Komisijos pasiūlyme.

Pagaliau, Komisija įvertino, kiek papildomai būtų sutaupyta priėmus jos pasiūlymą, grindžiamą trimis metodais: metinių pensijų išlaidų, tarnybos sąnaudų (kurios atspindi teises į pensiją atitinkančias metines sąnaudas ir į pensijų fondą, jei jis egzistuoja, investuotiną sumą) ir įpareigojimo mokėti pensijas.

Jei Komisijos pasiūlymas būtų priimtas, jame išdėstytos priemonės padėtų ateityje gerokai sumažinti pensijų sąnaudas. Ėmusis tokių priemonių, ilginiui metinės pensijų išlaidos sumažėtų apie 500 mln. eurų, o tarnybos sąnaudos, atitinkančios metines teisių į pensiją sąnaudas, – 9,5 proc. Tai turėtų tiesioginį poveikį įpareigojimui mokėti pensijas faktiškai dirbantiems darbuotojams: jis sumažėtų 14,5 %.

1. ĮVADAS

1.1. Prašymas pateikti ataskaitą

Aptardama Komisijos ataskaitą dėl XI priedo (tarpinės peržiūros)² Taryba paragino Komisiją atlikti visų ES institucijų ir agentūrų darbuotojų pensijų sąnaudų ilgalaikio

² COM(2008) 443.

poveikio biudžetui tyrimą. 2010 m. rugpjūčio 18 d. Komisija pristatė Eurostato atliktą pensijų sąnaudų ilgalaikio poveikio biudžetui tyrimą³.

Eurostatas priminė pagrindinius EPPS principus ir pabrėžė, kad svarbu pripažinti, kad naujos pensijų išlaidos, patiriamos dėl šiandien į pensiją išeinančio darbuotojo, jau apmokėtos: tarnybos metu jis mokėjo pensijos įmokas⁴. Kai darbuotojai moka pagal šį tarifą patikslintas pensijų įmoką, jie už tam tikrus metus įgyja teises į pensiją, kurios saugomos įgytų teisių principo.

Iš minėto tyrimo, kuriame nagrinėtos pagrindinės EPPS pensijų išlaidų per 50 m. (2010–2059 m.) tendencijos, matyti, kad EPPS dar nėra brandi sistema. Taip yra dėl to, kad nors sistema taikoma nuo 1962 m., ilgainiui dėl vienas po kito vykusių ES plėtros etapų padaugėjo darbuotojų, ES institucijoms pavestos naujos užduotys, išliko tendencija steigti naujas ES įstaigas. Todėl 2010–2059 m. pensijų gavėjų padaugės 109 proc.

Kita sistemos nebrandumo pasekmė – metinių pensijų išlaidų didėjimas planuojamu laikotarpiu. Bendros pensijų išlaidos (palyginamosiomis kainomis) nuo 1 235 mln. eurų 2010 m. padidės iki 2 490 mln. eurų 2045 m., o po to sumažės iki 2 259 mln. eurų 2059 m. Taigi, planuojama, kad pensijų išlaidos didės lėčiau nei pensininkų skaičius ir vėliau ims mažėti – daugiausia dėl 2004 m. Tarnybos nuostatų reformos⁵.

Eurostatas apskaičiavo, kad dėl 2004 m. reformos nuo 2010 m. per metus bus sutaupoma vis daugiau ES biudžeto lėšų ir galiausiai 2059 m. pasieks 1,047 mlrd. eurų. Tai reiškia, kad iki 2059 m. bendros pensijų išlaidos, kurios, kaip dabar planuojama, padidės 83 proc., palyginti su 2010 m., be 2004 m. reformos būtų padidėjusios 168 proc. Planuojama, kad iš viso per 50 metų bus sutaupyta 24 785 mln. eurų. Gali būti, kad dėl 2004 m. reformos bus sutaupyta net daugiau lėšų, nes apskaičiuojant neatsižvelgta į lėšas, sutaupytas dėl invalidumo ir našlio bei našlaičių pensijų pakeitimų.

Susipažinusi su tyrimu Taryba pateikė Komisijai prašymą įvertinti visus veiksnius, darančius didelį poveikį pensijų sąnaudoms, ir paragino ją vertinant atsižvelgti į tam tikrus politikos aspektus. Taryba taip pat paprašė Komisijos iki 2011 m. pabaigos pateikti šiuo vertinimu pagrįstų Tarybos nuostatų keitimo pasiūlymų.

Šios ataskaitos struktūra atitinka numatytąją minėtame Tarybos prašyme.

1.2. Žalioji knyga „Adekvачios, tvarios ir saugios Europos pensijų sistemos“

Tuo pat metu, kai Taryba inicijavo minėtą procesą, žaliaja knyga „Adekvачios, tvarios ir saugios Europos pensijų sistemos“⁶ pradėtos Europos masto diskusijos dėl pagrindinių pensijų sistemoms kylančių iššūkių – demografinio senėjimo ir finansų bei ekonomikos krizės. Žaliojoje knygoje nustatyti ES pensijų politikos modernizavimo prioritetai siekiant dviejų svarbiausių tikslų – pensijų adekvatumo ir tvarumo. Šiuos tikslus galima pasiekti, pvz.:

³ SEC(2010) 989.

⁴ SEC(2010) 989, p. 3.

⁵ Toliau – 2004 m. reforma.

⁶ SEC(2010) 830.

- nustatant tvarią pusiausvyrą tarp darbo ir pensijos trukmės;
- šalinant kliūtis judėti ES: stiprinant pensijų vidaus rinką ir didinant pensijų judumą;
- remiant saugesnes ir skaidresnes pensijas, didinant informuotumą ir gerinant informavimą.

2. METODAI

2.1. *Lyginamasis metodas*

Siekdama įvertinti, ar EPPS atitinka nacionalines pensijų sistemas, Komisija taikė lyginamąjį metodą. Tam reikėjo nustatyti įvairių valstybės tarnautojų pensijų sistemų lyginamąją imtį, nagrinėjamą laikotarpį ir lyginamuosius veiksnius. Savaime aišku, kad vertinant atskirus pensijų sistemų veiksnius reikėtų neužmiršti, kad jie tarpusavyje susiję ir vienas nuo kito priklausomi. Todėl suvokti tam tikrą valstybės tarnautojų sistemą galima tik atsižvelgiant į veiksmų visumą. Kartu reikia nepamiršti lyginamų pensijų sistemų sudėtingumo ir ypatumų.

Nustatant nagrinėjamą laikotarpį reikia turėti omenyje valstybės tarnautojų pensijų sistemų dinamiškumą ir įvairovę. Neretai valstybės tarnautojams taikomos sąlygos priklauso nuo jų amžiaus, tarnybos, kurioje jie dirba, arba dienos, kurią pradėjo tarnybą (arba dienos, kurią pateko į darbo rinką). Tokia įvairovė kyla dėl pensijų sistemų reformų būdų, kartais – dėl būtinybės išsaugoti tam tikras įgytas teises. Kad rezultatus būtų galima palyginti, šioje ataskaitoje atsižvelgiama į dabartinę valstybės tarnautojų, pradedančių tarnybą 2011 m., padėtį ir į taikomas pereinamojo laikotarpio priemones.

2.2. *Tinkamas lyginimas*

EPSS – tai ES tarnautojams privaloma profesinė pensijų sistema, kuri, kaip tokia, turėtų būti lyginama ne su bendrosiomis nacionalinėmis privačiojo sektoriaus pensijų sistemomis, o su valstybių narių valstybės tarnautojų ir kitų tarptautinių organizacijų pareigūnų pensijų sistemomis. Bendrosios pensijų sistemos, kurias nustato valstybė, paprastai netaikomos valstybės tarnautojams.

Nors šioje ataskaitoje Komisija EPPS nelygino su kitų tarptautinių organizacijų pareigūnų pensijų sistemomis, ji mano, kad lyginti su minėtomis sistemomis būtų visiškai tikslinga dėl panašios personalo sudėties ir analogiško darbo pobūdžio. Komisija pasilieka galimybę tokią analizę atlikti ateityje.

Kad įvertintų, ar EPPS atitinka nacionalinių valstybės tarnautojų pensijų sistemas, Komisija valstybių narių paprašė atsakyti į klausimus, susijusius su nacionalinių valstybės tarnautojų pensijų sistemomis. Atsakymus atsiuntė dvidešimt šešios valstybės narės (Prancūzija to nepadarė, nors tai jai priminta kelis kartus). Ši ataskaita grindžiama atsakymus atsiuntusių valstybių narių informacija.

Vertinant EPPS reikėtų turėti omenyje ypatingą ES pareigūnų padėtį: ES institucijos daugiausia įdarbina ekspatriantus iš 27 valstybių narių, kurios taiko gerokai besiskiriančias pensijų sistemas. To negalima pasakyti apie valstybių narių valstybės

tarnybą. Iš kitų tarptautinių organizacijų tik Jungtinės Tautos yra panašaus dydžio, todėl sunku palyginti. Nors, Komisijos nuomone, tinkamiausios lyginti kitų tarptautinių organizacijų ir nacionalinės pensijų sistemos, neįmanoma išvengti ribų, kurios pabrėžiamos šioje ataskaitoje. Antai daugelis valstybių narių sistemų yra einamojo finansavimo sistemos, o EPPS veikia kaip teorinis fondas.

Visus pensijų sistemos dėmenis reikia vertinti kaip visumą ir kartu atsižvelgti į ES civilinės tarnybos ypatumus, kad ES institucijų darbuotojų pensijos būtų adekvačios, tvarios ir saugios.

ES institucijos daugiausia įdarbina ekspatriantus iš visų 27 valstybių narių ir tarptautinėje darbo rinkoje varžosi su kitomis tarptautinėmis organizacijomis, diplomatinėmis tarnybomis, nacionalinėmis valstybės tarnybomis, tarptautinėmis bendrovėmis, advokatų kontoromis, finansines konsultacijas teikiančiomis įmonėmis ir kt. ES institucijos turi likti patrauklios darbdavės, kad išlaikytų geografinę darbuotojų pusiausvyrą ir galėtų vykdyti politiką, kuri pateisintų ES piliečių bei valstybių narių lūkesčius.

2.3. *Atskiros valstybės tarnautojų pensijų sistemos*

Atskiros valstybės tarnautojų pensijų sistemos numatytos visose tarptautinėse organizacijose, maždaug pusėje pasaulio šalių ir daugelyje ES valstybių narių. Naujosiose valstybėse narėse visuotinai taikomos integruotos sistemos, nors neretai skirtingų grupių darbuotojams galioja skirtingos taisyklės. Airijoje ir Ispanijoje valstybės tarnautojams taikoma nacionalinė pensijų sistema, tačiau numatyta ir papildomo pensijos kaupimo tvarka, pagal kurią jiems mokamos fiksuotos išmokos. Jungtinėje Karalystėje valstybės tarnautojams iš dalies taikoma privaloma pensijų kaupimo tvarka, kuri galioja privačiojo sektoriaus darbuotojams.

Pensijų skyrimo valstybės tarnautojams pagrindas kiek skiriasi nuo bendrųjų nacionalinių pensijų sistemų kūrimo pagrindo, t. y. adekvačių pensinių pajamų užtikrinimo. Siekiama tokių tikslų: užtikrinti valstybės tarnautojų nepriklausomumą, padaryti valstybės tarnybą patrauklią, nukelti valstybės tarnautojų atlyginimo sąnaudas ateičiai ir užtikrinti, kad vyresnio amžiaus valstybės tarnautojai gautų politiškai ir socialiai priimtina pensiją.

Valstybės tarnautojų pensijų sistemomis ne tik siekiama kai kurių socialinių ir politinių tikslų, panašių į nustatytuosius nacionalinėse pensijų programose, bet ir turi būti atsižvelgiama į darbdavio žmogiškųjų išteklių politiką. Todėl į valstybės tarnautojų pensijų politiką įtraukiami ir bendrieji valstybės tarnautojų atlyginimo bei išlaidų kompensavimo klausimai⁷.

⁷

Robert Palacios, Edward Whitehouse, „Valstybės tarnautojų pensijų sistemos įvairiose pasaulio šalyse“ (angl. *Civil-service Pension Schemes Around the World*), 2006 m. gegužės mėn., darbinis dokumentas Nr. 0602, Pasaulio bankas.

3. EUROPOS PAREIGŪNŲ PENSIJŲ SISTEMA (EPPS)

3.1. Pagrindinės sąvokos

3.1.1. Teisinės nuorodos

Pagal Tarnybos nuostatų 83 straipsnį:

- išmokos pagal šią pensijų sistemą mokamos į Sąjungos biudžetą;
- valstybės narės bendrai užtikrina tokių išmokų mokėjimą;
- pareigūnai turi padengti trečdalį pensijų sistemos finansavimo sąnaudų.

Tarnybos nuostatų 83a straipsnyje ir XII priede nustatytos įmokos tarifo apskaičiavimo *aktuarinės taisyklės*, kuriomis siekiama užtikrinti pensijų sistemos pusiausvyrą.

Išmokos mokamos pagal Tarnybos nuostatų V antraštinės dalies 3 skyriuje ir VIII priede nustatytą sistemą.

3.1.2. Teorinio fondo principas

Europos anglių ir plieno bendrija turėjo pensijų fondą, tačiau, 1967 m. susijungus Bendrijų institucijoms, šis buvo panaikintas ir pakeistas teoriniu fondu. 1962 m. priėmus Tarnybos nuostatus, įsteigtas Europos ekonominės bendrijos teorinis fondas.

Reikia turėti omenyje, kad EPPS nėra einamojo finansavimo sistema. Pagal tokią sistemą pensijos įmokos tarifas arba pensijų išmokos tikslinamos siekiant kasmet užtikrinti pusiausvyrą tarp surinktų įmokų ir pensijų išlaidų. Jei pusiausvyros neįmanoma užtikrinti, skirtumas iš biudžeto finansuojamas imant mokesčius.

EPPS atveju taip nėra: pensijų įmokos faktiškai padengia tam tikrais metais įgytas teises į pensiją atitinkančias sąnaudas ir nėra niekaip susijusios su tų metų pensijų išlaidomis. Kai EPPS bus brandi, neišvengiamai susidarys spraga tarp pensijų įmokų ir pensijų išlaidų – dėl palūkanų, kurios taikomos surinktoms įmokoms prieš šias grąžinant pensijų išmokų forma.

Nors tai nėra realus investicinis fondas, suma, kuri būtų buvusi surinkta į tokį fondą, laikoma investuota į valstybes nares (remiantis vidutinėmis metinėmis ilgalaikių valstybių narių skolų palūkanų normomis) ir atspindėta Tarnybos nuostatų 83 straipsnyje bei ES sutarties 4 straipsnio 3 dalyje nustatytame įpareigojime mokėti pensijas.

Kalbant apie biudžetą, anksčiau pensijų sistema davė grynųjų pajamų, nes faktiškai dirbę darbuotojai mokėdavo įmokas už įgytas teises į pensiją, o pensijų ar invalidumo išmokas iš tiesų gaudavo tik labai maža dalis darbuotojų. Grynąsias pajamas sudarė darbuotojų ir darbdavio mokamos pensijų įmokos, kurios vis dėlto ne mokėtos į fondą, o tik atspindėtos įpareigojime mokėti pensijas.

Vėliau, faktiškai dirbantiems darbuotojams išeinant į pensiją, pensijų išlaidos neišvengiamai padidės. Pensijų išlaidos didės maždaug tol, kol pensijų sistema taps

brandi, t. y. kol tam tikrais metais mirusių pensininkų skaičius atsvers naujų pensijų gavėjų skaičių. Sumos, kurios būtų buvusios padengtos iš pensijų fondo, šiuo metu padengiamos (ir toliau bus padengiamos) iš biudžeto ir daro poveikį įpareigojimui mokėti pensijas.

Pagal teorinio fondo metodą, užuot surenkamas darbuotojų įmokas atidėjus į realų pensijų fondą jos kredituojamos į ES biudžetą ir išleidžiamos remiantis biudžeto valdymo institucijos sprendimais, t. y. įmokos nepaskiriamos konkrečiai politikos sričiai. Nuspręsta, kad likusi suma, kuri paprastai atitinka darbdavio įmokos dalį, nebus renkama⁸; vietoj to ES institucijos įsipareigojo mokėti būsimas pensijų išmokas (iš Sąjungos biudžeto), kai darbuotojai išeina į pensiją. Pagal Tarnybos nuostatų 83 straipsnį valstybės narės bendrai užtikrina išmokų mokėjimą. Dėl to biudžeto lėšų skolinamasi iš sistemos narių, o už tai užtikrinamas būsimų išmokų mokėjimas. Pasiskolintų sumų ir grąžintų sumų pusiausvyra atsispindi įpareigojime mokėti pensijas.

EPPS nariams sulaukus pensinio amžiaus, lėšos jiems grąžinamos pensijų išmokų forma. Todėl anksčiau pensijų išlaidos palaipsniui didėjo ir ši tendencija tęsis maždaug tol, kol sistema taps brandi.

Kalbant apie pensijų išlaidų didėjimą, svarbu suvokti, kad naujos pensijų išlaidos, patiriamos dėl šiandien į pensiją išeinančio darbuotojo, jau apmokėtos⁹: tarnybos metu jis mokėjo pensijos įmokas, o jo teises į pensiją atitinkančias išmokas, kurios turės būti mokamos jam išėjus į pensiją, padengia įpareigojimas mokėti pensijas.

3.1.3. *Aktuarinės pusiausvyros principas*

Europos Sąjungos pareigūnų ir kitų tarnautojų pensijų sistemai taikomas aktuarinės pusiausvyros principas. Iš darbuotojų mokamos metinės įmokos turi būti padengiamas trečdalis tam tikrais metais jų įgytų teisių. Tam tikrais metais ES tarnautojų įgytos teisės atitinka būsimas pensijas, kurias darbuotojai gaus išėję į pensiją, taip pat (tam tikromis sąlygomis) teisę į invalidumo pašalpą, našlio ir našlaičio pensiją. Kitaip tariant, metinė įmoka skirta trečdaliui tarnybos išlaidų, patiriamų taikant pensijų sistemą, t. y. mokėjimams ateityje, finansuoti. Kad būtų įmanoma apskaičiuoti išlaidas, mokėjimus Europos tarnautojams reikia vertinti pagal jų dabartinę vertę, taikant diskonto palūkanų normą. Taigi, toks apskaičiavimas yra aktuarinis vertinimas.

Techniniu atžvilgiu pensijos įmokos tarifui apskaičiuoti taikomas planuojamo kredito vieneto metodas, nustatytas tarptautiniu apskaitos standartu IPSAS 25¹⁰. Norint nustatyti įmokų tarifą, faktiškai dirbančių darbuotojų įgytų teisių aktuarinių verčių suma, aktuarinėje praktikoje vadinama tarnybos sąnaudomis, lyginama su bendra metine jų bazinių darbo užmokesčių suma.

Pensijos įmokos tarifu išlaikoma EPPS pusiausvyra. Jei iš įvairiais Tarnybos nuostatuose apibrėžtais parametrais grindžiamo aktuarinio vertinimo matyti, kad

⁸ Išskyrus agentūras, kurios pačios save finansuoja ir moka darbdavio įmokos į ES biudžetą dalį.

⁹ Faktiškai dirbę darbuotojai mokėjo pensijų įmokas už įgytas teises į pensijas.

¹⁰ Tarptautinis viešojo sektoriaus apskaitos standartas (IPSAS) 25 yra privačiajame sektoriuje taikomo Tarptautinio apskaitos standarto (IAS) 19 atitikmuo.

siekiant padengti tam tikrais metais įgytas teises į pensiją atitinkančias išmokas reikėtų taikyti skirtingą nei galiojantysis pensijos įmokos tarifą, jį Taryba tikslina remdamasi Komisijos pasiūlymu.

Siekiant padengti pensijų išmokas už einamuosius metus, einamaisiais metais sumokėtos įmokos neskaičiuojamos: jos gali būti didesnės arba mažesnės. Aktuarinės pusiausvyros principu užtikrinama ne metinė, o ilgalaikė pusiausvyra – ši sąvoka skiriasi nuo metinės pinigų srautų pusiausvyros.

4. NACIONALINIŲ VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ IR EUROPOS TARNAUTOJŲ PENSIJŲ SISTEMŲ PAGRINDINIŲ SAVYBIŲ PALYGINAMOJI ANALIZĖ

4.1. Pensinis amžius

Žaliojoje knygoje „nustatytas pensinis amžius“ apibrėžiamas kaip „amžius, kurio sulaukęs pensijos modelio dalyvis įgyja teisę į visą pensiją“. „Privalomas pensinis amžius“ – amžius, kurio sulaukus darbo sutartis automatiškai baigiasi dėl chronologinio amžiaus. „Faktinis pensinis amžius“ – amžius, kurio sulaukęs asmuo iš tiesų išeina į pensiją. Paprastai faktinis pensinis amžius mažesnis už nustatytą pensinį amžių. Tačiau dėl priežasčių, susijusių su duomenų prieinamumu, kaip faktinio pensinio amžiaus rodiklis neretai naudojamas pasitraukimo iš darbo rinkos amžius.

Antai 2008 m. Rumunijoje iš darbo rinkos darbuotojai pasitraukė sulaukę vidutiniškai 55,5 metų, Prancūzijoje ir Lenkijoje 59,3 m., Nyderlanduose 63,2 m., o Švedijoje – 63,8¹¹. Visų valstybių narių vidurkis buvo 61,4 m. ES institucijų darbuotojų faktinis pensinis amžius – nuo 61 iki 62 metų.

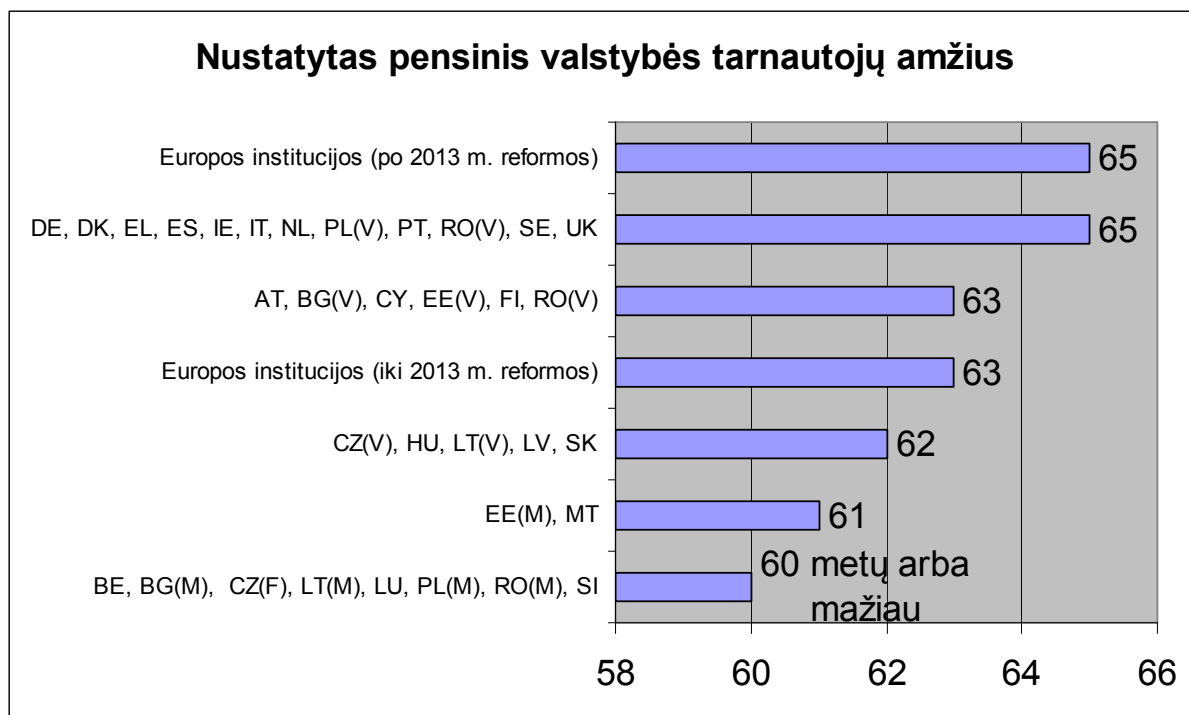
4.1.1. Nustatytas pensinis amžius

Kai kuriose valstybėse narėse nustatytas pensinis valstybės tarnautojų amžius mažesnis nei bendrosiose pensijų sistemose.

Toliau pateikiamoje lentelėje nurodomas valstybių narių valstybės tarnautojų nustatytas pensinis amžius¹²:

¹¹ Šaltinis: žaliaji knyga.

¹² Toliau pateikiamose lentelėse M – moteris, V – vyras.

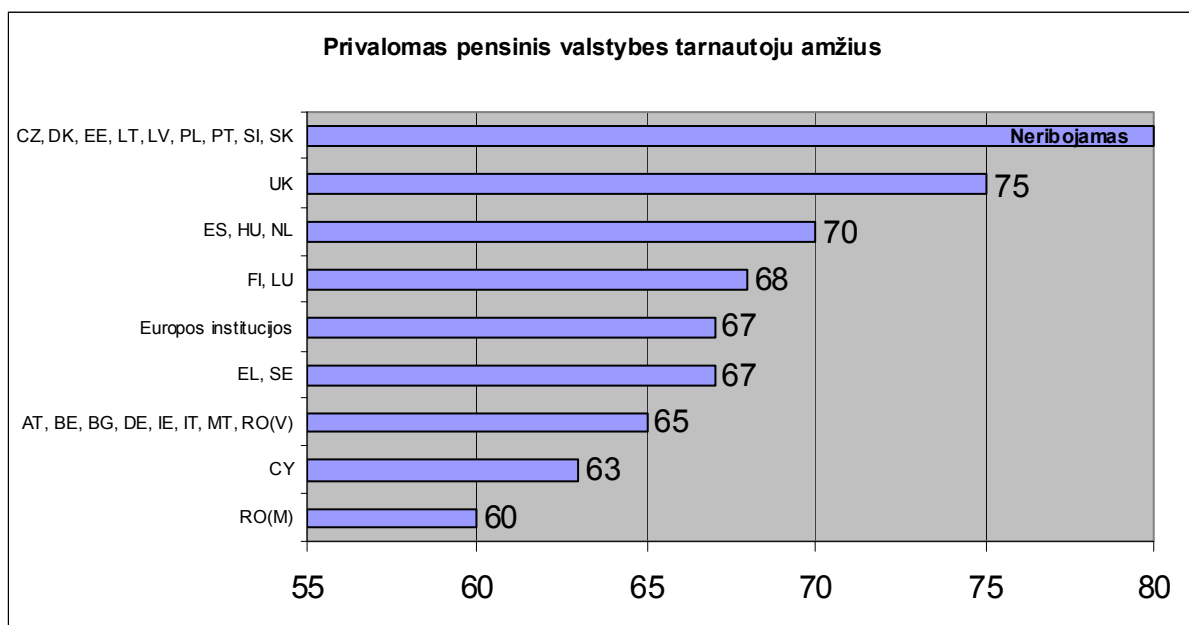
NB. Į lentelę neįtraukti Prancūzijos duomenys, nes ji neatsakė į klausimus.

Reikėtų pažymėti, kad daugelyje valstybių narių nustatytas pensinis vyrų amžius – nuo 61 iki 63 metų. Trijose valstybėse narėse jis tebėra 60 metų, o dešimtyje – 65 metai. Šešiose valstybėse narėse nustatytas pensinis moterų amžius mažesnis už vyrų – 61 metai arba mažiau.

2004 m. nustatytas pensinis ES tarnautojų amžius padidintas nuo 60 iki 63 m. (tiek vyrams, tiek moterims), o jau dirbusiems darbuotojams taikytos pereinamojo laikotarpio nuostatos (pensinis amžius – nuo 60 iki 63 m., priklausomai nuo to, kokio amžiaus tarnautojas buvo 2004 m. gegužės 1 d.). Dabartinis nustatytas pensinis amžius – 63 m. – iš esmės atitinka standartinį amžių, kurio sulaukę valstybės tarnautojai išeina į pensiją valstybėse narėse. Jei ES institucijos pensinį amžių padidins iki 65 m., jis bus didesnis nei nustatytas pensinis valstybės tarnautojų amžius daugelyje valstybių narių.

4.1.2. Privalomas pensinis amžius

Privalomas pensinis amžius – kitas pensijų sistemoms apibūdinti tinkamas rodiklis. Trečdalyje valstybių narių amžius, kurio sulaukus baigiasi valstybės tarnautojo tarnyba arba darbo sutartis, yra 63 arba 65 metai, o devyniose valstybėse narėse valstybės tarnautojams amžiaus riba nenustatyta. Reikėtų pažymėti Komisijos pasiūlyme pateiktą rekomendaciją leisti tarnautojams dirbti ne daugiau kaip iki 67 metų, jei to reikia dėl tarnybos interesų (tai anksčiau buvo įmanoma tik išimtinėmis aplinkybėmis).

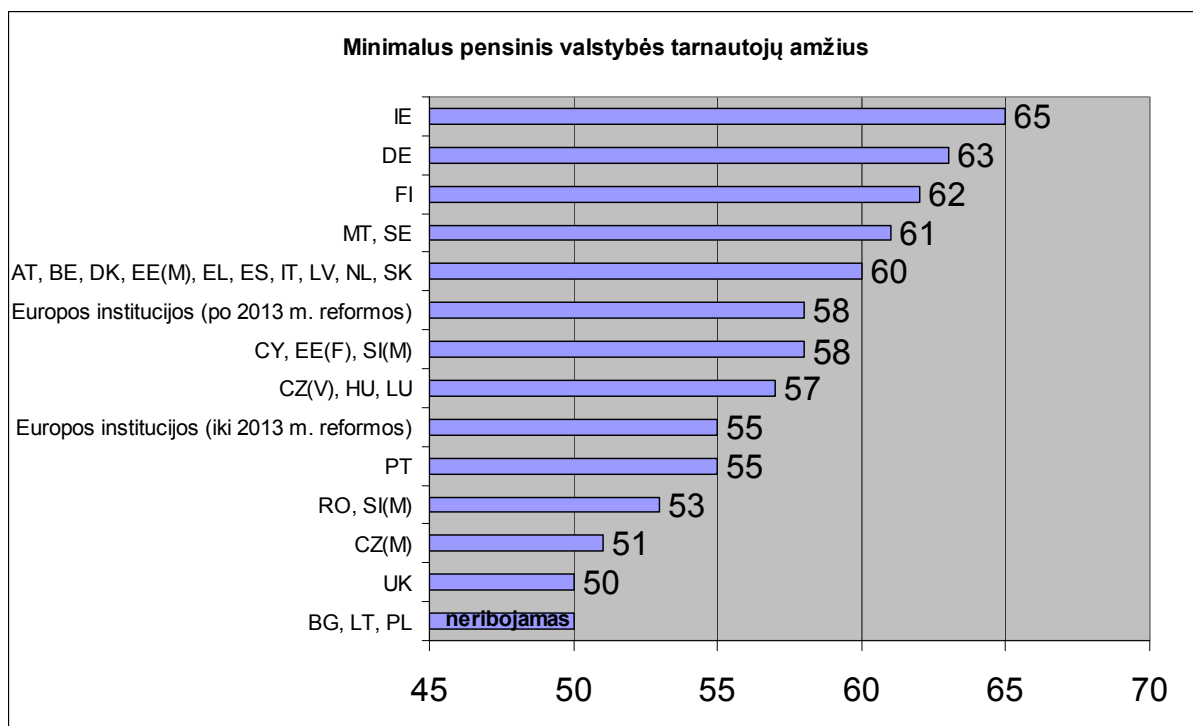

NB. Į lentelę neįtraukti Prancūzijos duomenys, nes ji neatsakė į klausimus.

Padidinusios privalomą pensinį amžių, ES institucijos atsidurs toje pačioje kategorijoje kaip ir tos valstybės narės, kurių valstybės tarnautojai turi galimybę dirbti ilgiausiai, tačiau daugumai valstybių narių teks imtis struktūrinių reformų, kad darbuotojai būtų paskatinti dirbti ilgiau.

4.1.3. Minimalus pensinis amžius

Kalbant apie ankstyvą išėjimą į pensiją, daugelyje valstybių narių minimalus pensinis amžius – apie 58 metus. Tačiau bent dešimt valstybių narių vis dar leidžia tam tikrą minimalų metų skaičių ištarnavusiems tarnautojams baigti tarnybą nesulaukus 58 metų. Taip yra Jungtinėje Karalystėje: ten valstybės tarnautojai išeiti į pensiją gali 50 m. amžiaus.

NB. Į lentelę neįtraukti Prancūzijos duomenys, nes ji neatsakė į klausimus.

Pasiūlyme Komisija rekomendavo imtis priemonių apriboti naudojimąsi ankstyvo išėjimo į pensiją sistemomis ir kitais ankstyvo tarnybos baigimo būdais, kad valstybės tarnautojai galėtų ilgiau dirbti. Antai siūloma sumažinti darbuotojų, kurie gali išeiti į pensiją anksčiau laiko neprarasdami dalies teisių į pensiją, skaičių, o ankstyvo išėjimo į pensiją amžių padidinti iki 58 metų. Vienos valstybės narės jau ėmėsi panašių reformų, o kitos dar turi imtis tokių priemonių.

4.2. Kaupimo norma

Žaliojoje knygoje kaupimo norma apibūdinama kaip „būsimos pensijos kaupimo mastas. Ji naudojama fiksuotų išmokų modeliuose ir grindžiama atitinkama formule“.

Lyginant valstybių narių nustatytas kaupimo normas, tikslinga kartu atsižvelgti į apskaičiavimo bazę – dėl to lyginti tampa itin sudėtinga.

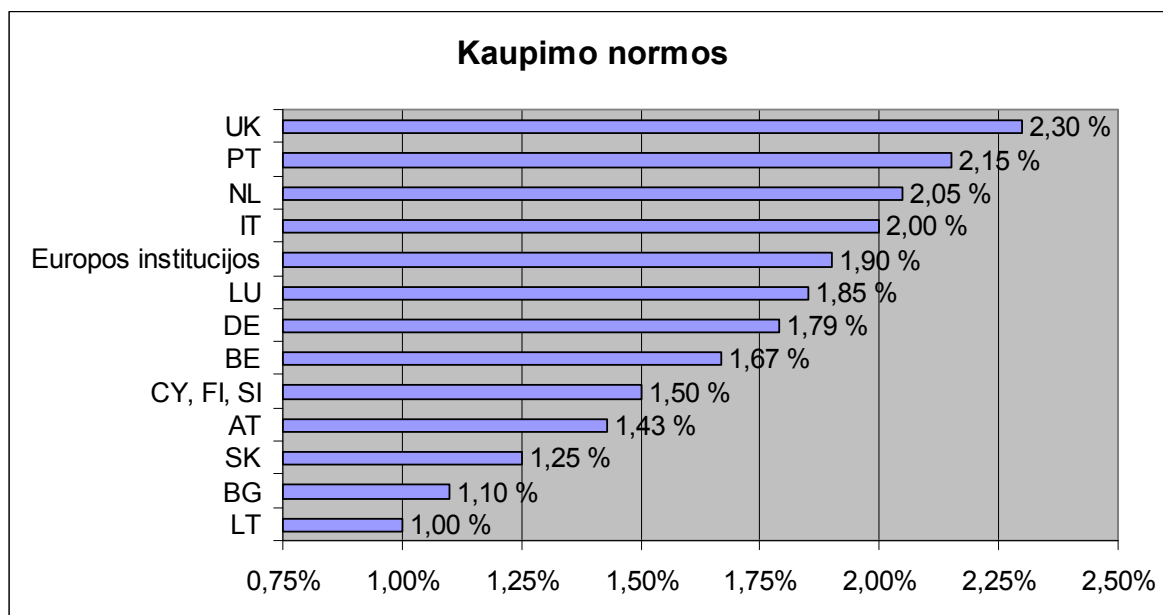
Visų pirma, beveik dvylikoje valstybių narių pensijos dalis galėtų būti mokama taikant kitokias nei kaupimo normos taisykles.

Padėtis kaupimo normą taikančiose valstybėse narėse – pati įvairiausia. Antai Jungtinėje Karalystėje kaupimo norma siekia 2,30 proc. paskutinio darbo užmokesčio, Portugalijoje nuo 2,00 iki 2,30 proc. kiekvienais atitinkamais kalendoriniais metais, Nyderlanduose – 2,05 proc. pensinių pajamų, o Vokietijoje – 1,80 proc. paskutinio darbo užmokesčio ir šeimos išmokų už kiekvienus tarnybos metus.

Šiuo metu Europos Sąjungos pareigūnų ir tarnautojų pensijų kaupimo norma – 1,90 proc. paskutinio bazinio darbo užmokesčio už kiekvienus tarnybos metus; per 2004 m. reformą ši norma sumažinta nuo 2 iki 1,9 proc.¹³ Normos dydis visiškai pateisinamas dėl ypatingos ES tarnautojų padėties. Reikia atsižvelgti į tai, kad vidutinis Europos tarnybos pradžios amžius – 35 metai. Todėl darbuotojams lieka mažiau laiko įgyti teises į pensiją nei nacionaliniams valstybės tarnautojams. Be to, kai Europos tarnautojai perveda teises į pensiją iš valstybių narių, atsižvelgiama ne į išdirbtų metų skaičių, o į pervedamų lėšų vertę.

Kitas aspektas, dėl kurio padėtis dar sudėtingesnė, lyginant valstybes nares su ES institucijomis: kaupimo norma gali priklausyti ir nuo amžiaus. Suomijoje taikoma laipsniška kaupimo norma: 1,5 proc. 18–52 m. amžiaus darbuotojų pajamoms, 1,9 proc. 53–62 m. amžiaus darbuotojų pajamoms ir 4,5 proc. 63–68 m. amžiaus darbuotojų pajamoms. Tai akivaizdžiai tarnautojus skatina dirbti ilgiau. ES institucijos taikė panašų metodą: skatino darbuotojus įgyti papildomų teisių į pensiją už darbą po nustatyto pensinio amžiaus (Barselonos paskata).

Toliau pateikiamoje lentelėje nurodomos valstybių narių, kurios kaupimo normas taiko pensijoms apskaičiuoti, kaupimo normos.

NB. Į lentelę neįtraukti Prancūzijos duomenys, nes ji neatsakė į klausimus.

4.3. Pensijų apskaičiavimo bazė

Valstybės narės taiko labai skirtingas pareigūnų pensijos apskaičiavimo bazės nustatymo sistemas. Kai kuriose valstybėse narėse, kaip antai Kipre, Airijoje ar Jungtinėje Karalystėje, pensijos apskaičiavimo bazė – paskutinis darbo užmokestis arba paskutinių metų darbo užmokesčiai. Kitose valstybėse narėse (pavyzdžiui, Suomijoje, Vengrijoje ir Slovakijoje) apskaičiuojant pensiją atsižvelgiama į vidutinį atlyginimą per visą karjerą. Tai reiškia, kad kilimas tarnybos laiptais – labai svarbus

¹³ Iki 2004 m. gegužės 1 d. įdarbintiems darbuotojams taikoma 2 proc. kaupimo norma.

pensijos apskaičiavimo bazės nustatymo veiksnys. Pavyzdžiui, sistemose, kuriose bazė nustatoma atsižvelgiant į paskutinius tarnybos metus, o karjera į pabaigą labai sulėtėja, tai pensijoms daro tik menką poveikį. Panašus poveikis sistemose, kuriose remiamasi vidutiniu karjeros darbo užmokesčiu, kai skirtumas tarp pradinio ir paskutinio darbo užmokesčio nedidelis.

ES institucijose pensijų bazė – paskutinio lygio, kurį pareigūnas užėmė bent vienus metus, bazinis darbo užmokestis. Toliau taikyti šią sistemą reikia dėl kelių svarbių priežasčių. Per 2004 m. Tarnybos nuostatų reformą ES institucijų darbuotojų karjeros struktūra buvo pertvarkyta ir išplėsta: įvesti papildomi lygiai, kad darbuotojai būtų paskatinti siekti rezultatų visą savo karjerą. Todėl pradiniai darbo užmokesčiai sumažinti. Be to, kadangi vidutinis įdarbinamų darbuotojų amžius – didelis, daugelis iš jų negalėtų patekti į aukštesnius lygius, jei kiltų tarnyboje vidutiniu tempu. Todėl jei pensijų apskaičiavimo bazė būtų keičiama, tai turėtų daug didesnę poveikį ES institucijų nei valstybių narių valstybės tarnautojų pensijų dydžiui, nes valstybių narių valstybės tarnyboje mažiau lygių, o pradiniai lygiai taptų dar mažiau patrauklesni patyrusiems darbuotojams. Todėl ES institucijos turėtų ieškoti alternatyvių sprendimų, kaip pritraukti kvalifikuotus darbuotojus iš visų valstybių narių (pavyzdžiui, patyrusiems darbuotojams rengti konkursus į aukštesnius lygius, tačiau dėl to tektų mokėti ne tik didesnius darbo užmokesčius, bet ir didesnes pensijas) – tai galėtų kainuoti dar daugiau.

4.4. Didžiausia pensijos norma

Didžiausia pensijos norma nustatoma teisių į pensiją, kurias darbuotojas gali įgyti per visą savo karjerą, riba. Kadangi tam tikrose valstybėse narėse, pavyzdžiui, Čekijoje, Suomijoje, Rumunijoje, Latvijoje ir Estijoje, ši sąvoka neegzistuoja, šių valstybių narių valstybės tarnautojų teisės į pensiją atitinka jų tarnybos metus, o ES institucijose ir kitose valstybėse narėse nustatyta riba. Dėl to, kad tokia riba nustatyta, darbuotojui gali tekti dirbti tol, kol jis sulaukia nustatyto pensinio amžiaus, neįgyjant papildomų teisių į pensiją, tačiau vis dar privalant mokėti pensijos įmokas, jei pasiekė didžiausią pensijos normą.

Valstybių narių nustatytos didžiausios pensijų normos labai skiriasi. Antai nors Prancūzijoje¹⁴ didžiausia pensijos norma – 75 proc., dėl įvairių priemonių ji gali siekti 80 proc. Vokietijoje didžiausia pensijos norma – 71,75 proc. paskutinio darbo užmokesčio ir šeimos išmokų. Kai kurios valstybės narės normą nustatė pagal didžiausią darbo užmokestį per visą karjerą. Taip yra Jungtinėje Karalystėje, kur darbuotojai gali gauti pensiją, ne didesnę kaip 66 arba 75 proc. didžiausio darbo užmokesčio (priklauso nuo pensijų sistemos). Slovėnijoje ir Austrijoje didžiausia pensijos norma – 80 proc. didžiausio darbo užmokesčio, gauto tam tikrą metų skaičių.

Didžiausia Europos Sąjungos pareigūnų ir kitų tarnautojų ištarnauto laiko pensijos norma – 70 proc. paskutinio bazinio darbo užmokesčio, atitinkančio paskutinį lygį, kurį pareigūnas arba tarnautojas užėmė bent vienus metus. Kad pasiektų didžiausią pensijos normą, ES tarnautojai turi dirbti bent 37 metus, o pensiniam amžiui padidėjus iki 65 metų, jie turi pradėti tarnybą 28 metų, kad įgytų teises į didžiausią

¹⁴

Prancūzija nepateikė Eurostatui savo duomenų, šioje ataskaitoje nurodyti duomenys paimti iš Prancūzijos viešosios administracijos portalo <http://www.info-retraite.fr/index.php?id=144>.

pensiją. Kadangi vidutinis Europos Komisijos įdarbinamų darbuotojų amžius – 35 metai, dauguma jų negalės pasiekti didžiausios pensijų normos. Taip yra jau dabar: 2010 m. į pensiją išėjusių darbuotojų sukauptos teisės į pensiją buvo vidutiniškai lygios 63 proc., o po 2004 m. gegužės 1 d. įdarbintų darbuotojų teisės į pensiją bus apie 57 proc.

Vienintelė galimybė gauti 70 proc. teisių į pensiją viršijančią pensiją – jei nepasiekiamas minimalus gyvenimo lygis. Po 25 tarnybos metų pareigūnas ar kitas tarnautojas įgyja teisę į pensiją, lygią 1 lygio 1 pakopos baziniam darbo užmokesčiui. Tačiau tai galioja tik žemiausių kategorijų darbuotojams (daugiau informacijos pateikta šios ataskaitos skyriuje apie sutartininkų įdarbinimą ir jų darbo sąlygas). Kai kuriose valstybėse narėse didžiausia pensijos norma mažesnė nei 70 proc., tačiau ji taikoma skirtingai bazei. Antai Danijoje didžiausia pensijos norma – 57 proc., tačiau ji taikoma tik įstatymų nustatyta, o ne valstybinei pensijai, kuri priklauso nuo gyvenimo Danijoje trukmės. Kad gautų visą valstybinę pensiją, asmuo turi būti Danijoje išgyvenęs 40 metų po to, kai jam sukako 15 metų. Valstybinę pensiją sudaro bazinė suma ir priedas. Bruto bazinė suma – 58 032 Danijos kronų (7 780 eurų)¹⁵ per metus. Pensijos priedas vienišiams asmenims – 58 416 Danijos kronų (7 831 eurų) per metus, o susituokusiems ir nesusituokusiems, bet kartu gyvenantiems asmenims – 27 276 Danijos kronų (3 657 eurų) per metus¹⁶.

Siekiant palyginti, būtų galima remtis valstybių narių taikomomis santykinėmis pensijų normomis¹⁷. Santykinės pensijų normas parengė Socialinės apsaugos komiteto Rodiklių pogrupė. Daugelyje valstybių narių santykinės pensijų normos sudaro nuo 60 iki 80 proc. paskutinių pajamų. Medianinė norma – maždaug 75 proc., kaip Jungtinėje Karalystėje.

4.5. Darbuotojų įmokos tarifas

Darbuotojų įmokos tarifas – darbo užmokesčio dalis, kurią ES pareigūnas turėti mokėti trečdaliui aktuarinių pensijos sistemos sąnaudų finansuoti. Likę du trečdaliai finansuojami darbdavio įmoka. Praktiškai ES institucijos nemoka savo dalies sistemai finansuoti, tačiau tai kompensuoja pensijų išmokos, kurių mokėjimą bendrai užtikrina valstybės narės (Tarnybos nuostatų 83 straipsnis) (žr. 5.8 dalį).

Vėlgi, lyginti valstybes nares sudėtinga, nes skiriasi įmokos bazės pobūdis (bazinis darbo užmokestis, bruto pajamos, realusis darbo užmokestis, bruto darbo užmokestis ir kt.).

Reikėtų pažymėti, kad kai kurių valstybių narių pareigūnai apskritai neturi mokėti įmokų į pensijų sistemą, nes visas įmokas padengia valstybė, o pensijos mokamos iš biudžeto. Taip yra Bulgarijoje, Estijoje, Vokietijoje ir Švedijoje, taip pat kai kuriose Belgijos ir Danijos pensijų sistemose.

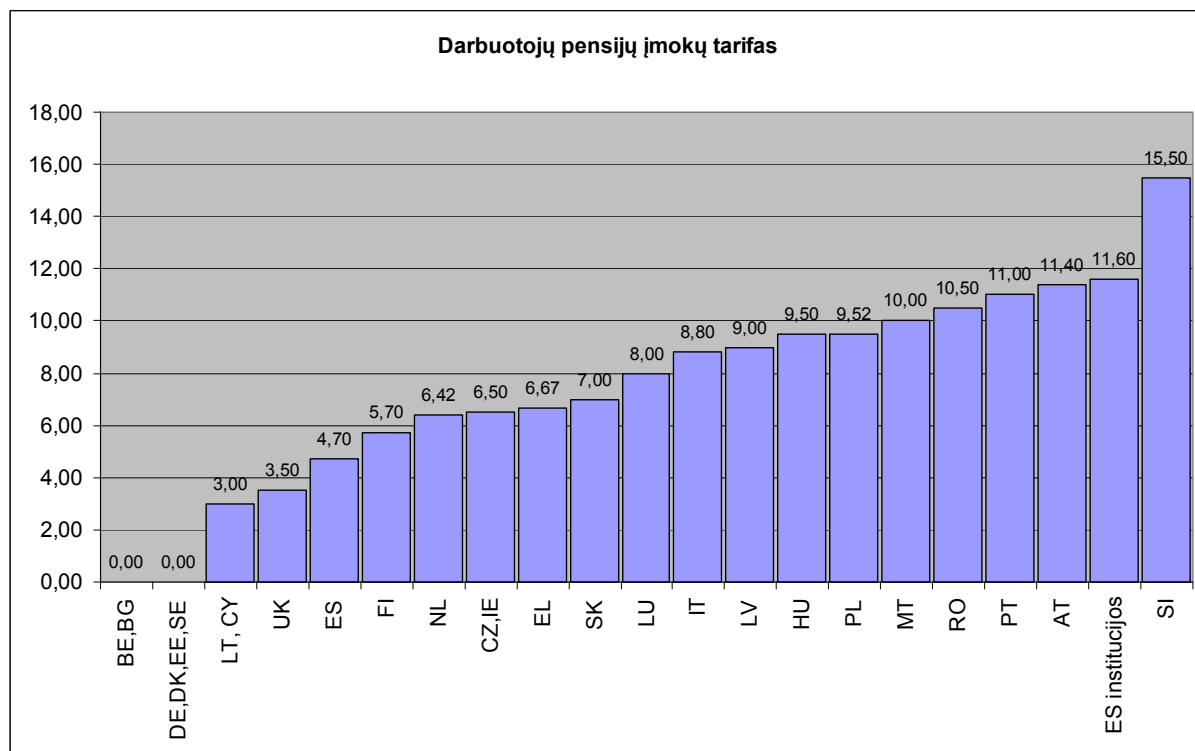
¹⁵ Sumos eurais apskaičiuotos remiantis 2011 m. liepos 1 d. galiojusių valiutos kursu: 1 EUR = 7,4592 DKK.

¹⁶ <https://www.workindenmark.dk/Find%20information/Til%20arbejdstagere/Naar%20du%20arbejder%20i%20Danmark/Pension/Folkepension.aspx>.

¹⁷ Santykinės pensijų normos rodo pensijų, išreikštų nuošimčiais nuo ankstesnių asmens pajamų, gautų išeinant į pensiją, dydį.

Reikėtų priminti, kad Europos civilinėje tarnyboje bendras pensijos įmokos tarifas reikalingas EPPS pusiausvyrai išlaikyti ir kad jis skaičiuojamas kiekvienais metais. ES pareigūnų mokėtina dalis (trečdalis visos įmokos) atitinkamai (pagal Tarnybos nuostatų 83 straipsnį) patikslinama. Pavyzdžiui, 2009 m. ES pareigūnų pensijos įmokos tarifas buvo 10,9 proc., 2010 m. 11,3 proc., o 2011 m. – 11,6 % bazinio darbo užmokesčio¹⁸.

Didžiosios daugumos valstybių narių darbuotojų pensijos įmokos tarifas mažesnis nei EPPS tarifas. Vienose valstybėse narėse (Jungtinėje Karalystėje, Kipre, Lietuvoje ir Ispanijoje) taikomas maždaug 5 proc. arba mažesnis tarifas, o kitose (Suomijoje, Nyderlanduose, Čekijoje, Airijoje, Graikijoje, Slovakijoje, Liuksemburge, Italijoje, Latvijoje, Vengrijoje ir Lenkijoje) 5–10 proc. tarifas. Didesnį nei EPPS pensijos įmokos tarifą taiko tik dvi valstybės narės: Austrija – nuo 10,25 iki 12,55 proc. ir Slovėnija – iki 15,5 proc.

BE: 7 % darbuotojų mokamos našlio ir našlaičių pensijos įmokos.

DK: darbo rinkos sistemoje įmoka – nuo 8 iki 17 %.

PL: 7,3 % einamojo finansavimo sistemose ir 2,22 % investicinio kaupimo sistemose.

CY: našlio pensijos sistemoje įmoka – 2 %.

ES: 3,86 % įmoka *Régimen de Clases Pasivas del Estado* sistemoje.

FI: 2010 m. 53 m. nesulaukę asmenys mokėjo 4,5 % įmoką, o sulaukę 53 m. – 5,7 % įmoką.

UK: 1,5 % įmoka, nustatyta tam tikrų kategorijų darbuotojams.

NB. Į lentelę neįtraukti Prancūzijos duomenys, nes ji neatsakė į klausimus.

4.6. Metinis pensijų tikslinimas

Svarbiausias pensijų išlaidų dinamikos veiksnys – indeksavimo taisyklė. Kaip pabrėžta 2010 m. bendroje ataskaitoje dėl pensijų, daugelyje reformos pasiūlymų numatyta pensijų indeksavimo pensijos laikotarpiu pakeitimų. Indeksavimo

¹⁸

Komisija pasiūlė 2012 m. taikyti 11,0 proc. pensijos įmokos tarifą.

klausimas gali būti vertinamas kaip pasirinkimas tarp mažesnės pradinės pensijos bei pajamų indeksavimo ir didesnių pradinių išmokų bei kainų indeksavimo¹⁹.

Didžioji dauguma valstybių narių (visos, išskyrus Vengriją, Lietuvą ir kai kurias Danijos ir Lenkijos pensijų sistemas²⁰) valstybės tarnautojų pensijas tikslina atsižvelgdamos į tam tikrus rodiklius: vartotojų kainų indeksą (VKI), atlyginimų didėjimą, BVP augimą arba pajamų iš socialinio draudimo įmokų didėjimą. Vienos valstybės narės pensijoms tikslinti naudoja tik vieną rodiklį (VKI arba atlyginimų didėjimą), kitos – dviem rodikliais pagrįstą svertinį indeksą. Vienose valstybėse narėse (Slovėnijoje, Danijos oficialiojoje pensijų sistemoje, Airijoje ir Nyderlanduose) pensijos tikslinamos atsižvelgiant į darbo užmokesčių pokyčius, o kai kuriose kitose (Belgijoje, Kipre, Čekijoje, Suomijoje, Liuksemburge, Slovakijoje ir kai kuriose Lenkijos pensijų sistemose) – atsižvelgiant tiek į kainų, tiek į darbo užmokesčių pokyčius.

ES institucijų darbuotojų pensijos tikslinamos pagal tokį pat metodą, koks taikomas ES pareigūnų darbo užmokesčiams. Darbo užmokesčiai kasmet tikslinami atsižvelgiant į valstybių narių valstybės tarnautojų perkamosios galios ir kainų Briuselyje pokyčius (tarptautinis Briuselio indeksas).

Šis metodas atitinka beveik visų valstybių narių, kurios, kaip jau paaiškinta, pensijų kitimą indeksuoja atsižvelgdamos į tam tikrus rodiklius, praktiką. Kai kurios valstybės narės pensijas tikslina atsižvelgdamos į darbo užmokesčių pokyčius arba taikydamos darbo užmokesčių pokyčius apimantį sudėtinį indeksą. Tačiau daugelyje sistemų indeksuojama atsižvelgiant į infliaciją arba taikomas infliaciją apimantis sudėtinis indeksas. Kita vertus, ES institucijoms taikant savo metodą, darbo užmokesčiai ir pensijos didėjo lėčiau nei infliacijos lygis. 2004–2010 m. pensijos didėjo 1,8 proc. lėčiau nei infliacijos lygis.

Jei pensijų tikslinimo metodas būtų keičiamas ir susiejamas su valstybių narių pareigūnų pensijų tikslinimo būdu, tikėtina, kad rezultatas į pensiją išėjusiems ES institucijų darbuotojams būtų palankesnis nei taikant dabartinį metodą, nes dauguma valstybių narių pensijas indeksuoja atsižvelgdamos į infliaciją.

Verta pažymėti, kad kai darbuotojai moka pensijų įmokas, į metinį pensijų tikslinimą jau būna atsižvelgta. Todėl dėl dabartinių pensijų netikslinimo gali būti keliama byla, nes tai akivaizdžiai pažeidžia įgytas teises.

4.7. Galimas realaus pensijų fondo įsteigimas

Kaip jau paaiškinta, EPPS veikia kaip teorinis fondas, o tai reiškia, kad tai nėra investicinis fondas. Dažniausias politinis demografinės problemos sprendimo būdas valstybėse narėse – didesnis vienokios ar kitokios formos investicinis pensijų kaupimas²¹. Tačiau svarbu pažymėti, kad daugumai Europos piliečių einamojo pensijų finansavimo sistema yra ir visada bus pagrindinė.

¹⁹ 2010 m. bendra Ekonomikos politikos komiteto, Socialinės apsaugos komiteto ir Komisijos tarnybų ataskaita dėl pensijų, p. 25–26.

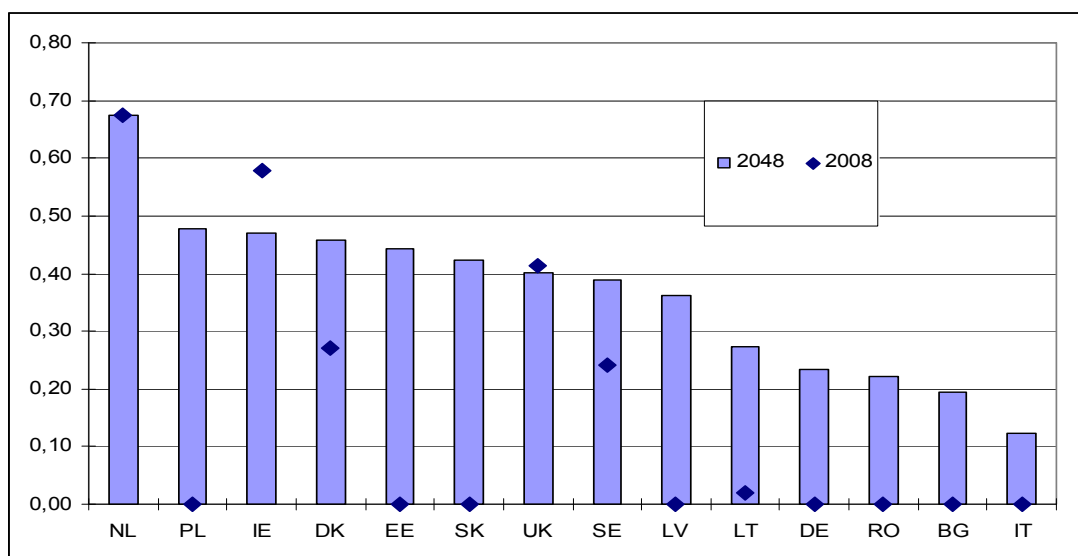
²⁰ Danijoje – darbo rinkos pensijų sistema, Lenkijoje – naujoji pensijų sistema OPF.

²¹ Investicinės pensijų kaupimo sistemos – tai pensijų sistemos, pagal kurias žadamos išmokos finansuojamos fonde kaupiamomis lėšomis, kurios investuojamos, kad fondas galėtų įvykdyti įsipareigojimą finansuoti mokėtinas išmokas.

Dar neseniai investicinės pensijų kaupimo sistemos atliko svarbų vaidmenį Danijoje, Nyderlanduose, Švedijoje ir Jungtinėje Karalystėje: šiose valstybėse narėse iš pradžių viešojo sektoriaus einamojo finansavimo sistemos apsiribojo bazinėmis universaliomis fiksuoto tarifo pensijomis, todėl sudarytos palankios sąlygos plėtoti privačiam kolektyvinių profesinių pensijų skyrimui ar individualių pensijų draudimo sutarčių sudarymui.

Tačiau per pastaruosius dešimt pensijų reformos metų vienos valstybės narės (pvz., Danija ir Vokietija) išplėtė dabartinių privačių sistemų taikymą, o kitos (Bulgarija, Estija, Latvija, Lietuva, Vengrija, Lenkija, Rumunija, Slovakija ir Švedija) į savo įstatymų nustatytas pensijų sistemas įtraukė naujus investicinio ir privačiai valdomo pensijų kaupimo aspektus. Dėl krizės kai kurių reformų iš dalies (pvz., Latvijoje ir Lenkijoje) arba visiškai (pvz., Vengrijoje) atsisakyta, tačiau sistemoms tampant brandesnėmis investicinio pensijų kaupimo sistemų dalis didės.

Planuojama pensinių pajamų, kurias 2008 m. į pensiją išėjęs hipotetinis darbuotojas gavo ir 2048 m. į pensiją išeisiantis darbuotojas gaus pagal investicines pensijų kaupimo sistemas, dalis²²

Didžioji dalis valstybių narių pensijų sistemų nėra investicinės, o tai reiškia, kad pensijų įmokos nepervedamos į fondą. Kai kuriose valstybėse narėse (Austrijoje, Latvijoje, Portugalijoje, Slovakijoje, Nyderlanduose, Švedijoje, Lenkijoje ir Danijoje) taikomos iš dalies investicinės sistemos.

Kitaip yra kitose tarptautinėse organizacijose, kurios jau turi veikiantį pensijų fondą arba kurių pensijų fondo veikla dar tik prasidėjo.

Būtų galima apsvarstyti keturias galimybes įsteigti realų ES institucijų darbuotojų pensijų fondą. Kiekvienos iš toliau pateiktų lentelių I skiltyje nurodytos tarnybos

²²

Šaltinis – Socialinės apsaugos komiteto Rodiklių pogrupės skaičiavimai. Skaičiavimai grindžiami privačiojo sektoriaus darbuotojų, be pertraukų išdirbusių 40 m. (nuo 25 iki 65 m. amžiaus), santykine pensijos norma ir vidutiniu visų sektorių darbuotojų darbo užmokesčiu. Pagal privalomas pensijų kaupimo sistemas gaunamų pajamų dalis veikliausiai bus mažesnė už nurodytąją lentelėje tose valstybėse narėse, kuriose dėl pastarosios ekonomikos krizės įmokų į investicinio pensijų kaupimo sistemas tarifai (laikiniai ar galutiniai) sumažinti.

sąnaudos (t. y. metinė darbdavio įmoka į naująjį fondą), II skiltyje – metinės pensijų išlaidos, susijusios su teoriniu fondu pagal dabar galiojančią pensijų sistemą, o III skiltyje – bendra metinė abiejų rūšių sąnaudų suma (bendros V antraštinės dalies sąnaudos). Siekiant įvertinti kiekvieno scenarijaus privalumus ir trūkumus, verta išnagrinėti, kiek iš viso bus metinių sąnaudų ateityje ir kokios 2013–2020 m. laikotarpio galimybės.

- **1 scenarijus. Teorinio fondo vertės pervedimas į realų fondą.** Šis scenarijus kiek hipotetiškas: pirmaisiais metais būtų itin daug sąnaudų, nes įpareigojimui mokėti pensijas lygiavertę sumą reikėtų pervedi į realų fondą. Kitais metais darbdavio įmoka liktų maža ir stabili (apie 800 mln. eurų) ir turėtų būti į fondą mokama kartu su darbuotojų įmokomis (maždaug 400 mln. eurų). Jei būtų pasirinkta ši galimybė, trumpuoju laikotarpiu ir 2013–2020 m. ES biudžetui ji kainuotų daugiausia. Tačiau ji turėtų didelį poveikį įpareigojimui mokėti pensijas, nes pensijų fondo suma padengtų šį įpareigojimą.

	Planuojamas fakt. dirb. darbuotojų, kurie nuo 2013 m. mokės įmokas į naująjį pensijų fondą, skaičius	I Tarnybos sąnaudos (darbdavio įmoka)	II Pensijų išlaidos pagal dabartinę pensijų sistemą	III Iš viso sąnaudų pagal V antraštinę dalį ¹ (I + II)
2013 m.	55.000	800	37.700	38.500
2014 m.	55.000	800	0	800
2015 m.	55.000	800	0	800
2016 m.	55.000	800	0	800
2017 m.	55.000	800	0	800
2018 m.	55.000	800	0	800
2019 m.	55.000	800	0	800
2020 m.	55.000	800	0	800
Iš viso sąnaudų 2013–2020 m.		6400	37.700	44.100
2060 m.	55.000	800	0	800
<i>Ilguoju laikotarpiu, kai naujoji pensijų sistema taps brandi</i>	55.000	800	0	800

¹ Laikantis 2011 m. teisinių nuostatų ir metodų

- **2 scenarijus. Naujų darbuotojų pensijos būtų draudžiamos pensijų fondo lėšomis, o dabartinių darbuotojų – pagal dabartinę pensijų sistemą.** Pagal tokią hipotezę metinės pensijų išlaidos ir 2013–2020 m. pensijų išlaidos, susijusios su teoriniu fondu, liktų tokios, kokios būtų, jei realus pensijų fondas nebūtų įsteigtas. Dabartinių darbuotojų pensijos būtų toliau draudžiamos pagal dabartinę pensijų sistemą ir daroma prielaida, kad iki 2020 m. į pensiją neišeitų beveik nė vienas naujas darbuotojas. Metinė darbdavio įmokos į fondą didėjimas priklausytų nuo naujų darbuotojų, draudžiamų realaus pensijų fondo lėšomis, skaičiaus. Pirmaisiais metais tokių darbuotojų būtų daug dėl didelės sutartininkų ir laikinųjų darbuotojų kaitos.

Todėl trumpuoju ir vidutiniu laikotarpiu toks scenarijus kainuotų daugiau nei dabartinė pensijų sistema (2013–2020 m. 13 520 mln. eurų vietoj dabartinių 12 600 mln. eurų). Tačiau ilguoju laikotarpiu, kai pensijų fondas taptų brandus, sąnaudų gerokai sumažėtų.

	Planuojamas fakt. dirb. darbuotojų, kurie nuo 2013 m. mokės įmokas į naująjį pensijų fondą, skaičius	I Tarnybos sąnaudos (darbdavio įmoka)	II Pensijų išlaidos pagal dabartinę pensijų sistemą	III Iš viso sąnaudų pagal V antraštinę dalį ¹ (I + II)
2013 m.	4.200	40	1.400	1.440
2014 m.	7.700	70	1.450	1.520
2015 m.	10.700	90	1.500	1.590
2016 m.	13.200	100	1.550	1.650
2017 m.	15.500	130	1.600	1.730
2018 m.	17.600	140	1.650	1.790
2019 m.	20.000	160	1.700	1.860
2020 m.	21.400	190	1.750	1.940
Iš viso sąnaudų 2013–2020 m.		920	12.600	13.520
2060 m.	55.000	800	1.100	1.900
Ilguoju laikotarpiu, kai naujoji pensijų sistema taps brandi	55.000	800	0	800

¹ Laikantis 2011 m. teisinių nuostatų ir metodų

- **3 scenarijus. Naujas teises į pensiją atitinkanti suma būtų padengiamą iš realaus pensijų fondo, o anksčiau įgytas teises atitinkanti suma – iš teorinio fondo.**

Pagal tokią prielaidą dabartinės pensijų sistemos metinės pensijų išlaidos būtų mažesnės nei iki 2020 m. prognozuojamos pensijų išlaidos, jei realus fondas nebūtų įsteigtas. Darbdavio įmoka į realų fondą nepakistų (liktų apie 800 mln. eurų per metus), bet 2013–2020 m. būtų daug didesnė nei pagal 2 scenarijų (6,4 mlrd. eurų, palyginti su 920 mln. eurų).

Todėl vidutiniu laikotarpiu šis scenarijus kainuotų dar daugiau nei 2 scenarijus, nors prie tokios sistemos būtų pereita greičiau.

	Planuojamas fakt. dirb. darbuotojų, kurie nuo 2013 m. mokės įmokas į naująjį pensijų fondą, skaičius	I Tarnybos sąnaudos (darbdavio įmoka)	II Pensijų išlaidos pagal dabartinę pensijų sistemą	III Iš viso išlaidų pagal V antraštinę dalį ¹ (I + II)
2013 m.	55.000	800	1.280	2.080
2014 m.	55.000	800	1.320	2.120
2015 m.	55.000	800	1.360	2.160
2016 m.	55.000	800	1.400	2.200
2017 m.	55.000	800	1.420	2.220
2018 m.	55.000	800	1.450	2.250
2019 m.	55.000	800	1.470	2.270
2020 m.	55.000	800	1.490	2.290
Iš viso sąnaudų 2013–2020 m.		6400	11.190	17.590
2060 m.	55.000	800	300	1.100
Ilguoju laikotarpiu, kai naujoji pensijų sistema taps brandi	55.000	800	0	800

¹ Laikantis 2011 m. teisinių nuostatų ir metodų

- **4 scenarijus. Darbuotojų pensijų įmokomis finansuojamas realus fondas, iš kurio padengiamas trečdalis visas naujas teises į pensiją atitinkančios sumos.** Likę du trečdaliai teises į pensiją atitinkančios sumos ir visas anksčiau įgytas teises į pensiją atitinkanti suma toliau būtų padengiamos iš teorinio fondo. Jei būtų pasirinktas šis scenarijus, darbuotojų pensijų įmokas reikėtų pervesti į investicinį fondą, o kadangi trečdalis pensijų sąnaudų būtų iš dalies padengtas iš šio fondo ateityje, ilgainiui pensijų išlaidos sumažėtų trečdaliu.

Darant tokią prielaidą, iki 2020 m. pensijų išlaidos, patiriamos pagal teorinę pensijų sistemą (pagal ją finansuojami du trečdaliai naujas teises į pensiją atitinkančios sumos), būtų šiek tiek mažesnės nei prognozuojamos pensijų išlaidos, jei niekas nebūtų keičiama (12 100 mln. eurų, palyginti su 12 600 mln.

eurų). Darbdavys nemokėtų jokios įmokos į realų fondą, nes trečdalis naujas teisės į pensiją atitinkančios sumos būtų visiškai padengiamas iš darbuotojų pensijų įmokų.

Todėl trumpuoju ir vidutiniu laikotarpiu 4 scenarijus ES biudžetui kainuotų mažiausiai. Tačiau ilguoju laikotarpiu bendros V antraštinės dalies sąnaudos būtų dvigubai didesnės nei pagal kitus scenarijus (1 650 mln. eurų, palyginti su 800 mln. eurų).

	Planuojamų faktiškai dirbančių darbuotojų, kurie mokės įmokas į naują pensijų fondą nuo 2013 m., skaičius	I Tarnybos sąnaudos (darbdavio įmoka)	II Pensijų išlaidos pagal dabartinę pensijų sistemą	III Iš viso išlaidų pagal V antraštinę dalį ¹ (I + II)
2013 m.	55.000	0	1.350	1.350
2014 m.	55.000	0	1.400	1.400
2015 m.	55.000	0	1.450	1.450
2016 m.	55.000	0	1.500	1.500
2017 m.	55.000	0	1.540	1.540
2018 m.	55.000	0	1.580	1.580
2019 m.	55.000	0	1.620	1.620
2020 m.	55.000	0	1.660	1.660
Iš viso sąnaudų 2013–2020 m.		0	12.100	12.100
2060 m.	55.000	0	1.750	1.750
<i>Ilguoju laikotarpiu, kai naujoji pensijų sistema taps brandi</i>	55.000	0	1.650	1.650

¹ Laikantis 2011 m. teisinių nuostatų ir metodų

4.8. Paskatos kaupti privačias pensijas

Šiuo metu, siekdamas adekvatumo ir tvarumo, kai kurios valstybės narės vis dažniau taiko privačias pensijų sistemas. Žaliojoje knygoje Komisija pabrėžė, kaip svarbu suteikti pakankamai galimybių gauti papildomų išmokų, pavyzdžiui, sudaryti darbuotojams sąlygas dirbti ilgiau ir leisti dažniau naudotis papildomos pensijų sistemomis. Be to, Komisija pažymėjo, kad būtina sudaryti tinkamą papildomos pensijos santaupų kaupimo pagrindą, kurio sėkmingas taikymas pirmiausia priklausys nuo priemonių didinti papildomų pensijų sistemų išlaidų efektyvumą ir saugumą.

Kai kurios valstybės narės ėmėsi priemonių papildyti viešąsias einamojo finansavimo sistemas privačiomis investicinio pensijų kaupimo sistemomis. Tačiau krizė parodė, kad investicinio pensijų kaupimo sistemos neapsaugotos nuo finansų krizės bei ekonomikos nuosmukio padarinių ir kad reikia peržiūrėti reglamentavimo sistemą taip, kad būtų užtikrintas privačių pensijų saugumas. Taip pat verta pažymėti, kad visa NATO darbuotojų pensijų sistema valdoma per privačius fondus. Darbuotojai gali pasirinkti įsigyti privataus kapitalo akcijų, obligacijų bei grynųjų lėšų ir į pensijų sistemą mokėti papildomas savanoriškas įmokas, neviršijančias 2 proc. bazinio darbo užmokesčio.

Jei ES institucijose būtų nuspręsta įvesti privalomas arba savanoriškas privataus papildomo pensijų kaupimo sistemas, svarbiausia būtų užtikrinti, kad tokia sistema turėtų tinkamą pagrindą. Pagal nusistovėjusią ES teismų praktiką, ES institucijos, kaip darbdavės ir viešosios įstaigos, privalo rūpintis savo darbuotojais. Todėl svarbu tiksliai įvertinti galimą privačios pensijų sistemos neadekvatumo ar netgi bankroto poveikį ES biudžetui.

Jei būtų nuspręsta imtis tokių paskatų, būtų galima apsvarstyti galimybę atskaityti į privačias pensijų sistemas investuojantiems darbuotojams taikomą mokestį, nes tai ES biudžetui užkrautų palyginti mažesnę naštą nei kitos galimybės, pavyzdžiui, darbuotojų investicijų į privačias pensijų sistemas subsidijavimas. ES kartu su privačiomis įstaigomis galėtų siūlyti darbuotojams atsisakyti arba sutikti kaupti pensiją privačiose sistemose.

Jei privačios pensijų sistemos dalį lėšų turėtų investuoti į akcijas, kaip yra Jungtinių Tautų darbuotojų bendrojo pensijų fondo²³ arba NATO atveju (darbuotojai gali pasirinkti įsigyti privataus kapitalo akcijų, obligacijų ir grynųjų lėšų), tikėtina, kad galima investicijų grąžos norma būtų didesnė nei EPPS grąžos norma, tačiau didesnė būtų ir rizika.

Reikėtų apsvarstyti įvairius tokios sistemos trūkumus, visų pirma papildomas investicijų valdymo išlaidas, taip pat investicijų, taigi ir būsimų pensijų, saugumo klausimą.

5. KITI ASPEKTAI, DARANTYS DIDELĮ POVEIKĮ VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ PENSIJŲ SISTEMOMS

5.1. Sutartininkų įdarbinimas ir jų darbo sąlygos

Didžioji dauguma valstybių narių pareigūnus skiria nuo kitų tarnautojų. Daugelyje valstybių narių pareigūnams taikomos skirtingos teisinio statuso, įdarbinimo procedūrų, darbo saugumo, karjeros ir darbo užmokesčio sistemų taisyklės. Tačiau daugelyje valstybių narių pareigūnams ir kitiems tarnautojams taikomos tokios pat arba panašios socialinio dialogo, elgesio, drausmės ir ypač pensijų sistemų taisyklės. Kaip skelbta leidinyje „ES-27 valstybės tarnyba. Valstybės tarnybos reformos rezultatai ir ateitis“ (*Civil Services in the EU of 27, Reform Outcomes and the Future of the Civil Service*), atskiros pareigūnų ir kitų tarnautojų pensijų sistemos taikomos Vokietijoje, Lietuvoje, Estijoje, Kipre, Belgijoje, Prancūzijoje, Graikijoje, Liuksemburge, Ispanijoje, Austrijoje, Nyderlanduose ir Danijoje. Likusiose 15 valstybių narių pareigūnams ir kitiems tarnautojams taikomos tokios pat pensijų sistemos²⁴.

Per 2004 m. tarnybos nuostatų reformą įvesta nauja ES institucijų darbuotojų kategorija – sutartininkai. Nuo tada sutartininkai prisideda prie institucijų darbo: atlieka administracinės paramos užduotis ir panaudoja kitus įgūdžius. 2009 m. pabaigoje visose institucijose ir agentūros dirbo apie 9 000 sutartininkų, iš jų Komisijoje – maždaug du trečdaliai. Pagal Tarnybos nuostatus pareigūnams ir sutartininkams taikoma tokia pat pensijų sistema. Tai atitinka padėtį daugelyje valstybių narių, kurios tokią pat sistemą taiko pareigūnams ir kitiems tarnautojams.

Minimalaus gyvenimo lygio nuostatose²⁵ daroma nuoroda į 1 lygio 1 pakopos pareigūno bazinį darbo užmokestį. Pareigūnas arba kitas tarnautojas už kiekvienus tarnybos įgyja 4 % minimalaus gyvenimo lygio, t. y. po 25 tarnybos metų pareigūno

²³ http://www.unjspf.org/UNJSPF_Web/page.jsp?role=info&page=Invest&lang=eng.

²⁴ Žr. „ES-27 valstybės tarnyba. Valstybės tarnybos reformos rezultatai ir ateitis“ (*Civil Services in the EU of 27, Reform Outcomes and the Future of the Civil Service*), C. Demmke ir T. Moilanen, leidykla *Peter Lang*, 2010 m., p. 98. Žr. taip pat 13 lentelę, p. 99.

²⁵ Tarnybos nuostatų 77 straipsnio ketvirtoje pastraipoje nustatyta, kad ištarnauto laiko pensija neturi būti mažesnė kaip 4 % minimalaus gyvenimo lygio už kiekvienus tarnybos metus.

arba kito tarnautojo ištarnauto laiko pensija negali būti mažesnė už minimalų gyvenimo lygį. Nors pareigūnams ir laikiniejiems darbuotojams taikomos tokios pat nuostatos, sutartininkams, ypač einantiems žemesnių lygių pareigybes, ši nuostata palankesnė, nes jų išmokos paprastai mažesnės. Antai I pareigų grupės sutartininkas gali įgyti teisę į minimaliam gyvenimo lygiui lygią pensiją, 70 % viršijančią paskutinį darbo užmokestį. Tačiau tai vienintelė taisyklė, pagal kurią didžiausia pensijos išmoka sudaro 70 % paskutinio darbo užmokesčio, išimtis.

Nors pareigūnų pakeitimas sutartininkais nėra tiesiogiai susijęs su pensijų sąnaudomis, jis daro didelį poveikį bendroms pensijų sąnaudoms, nes apribojami paskutiniai darbo užmokesčiai, kuriais remiantis apskaičiuojamos pensijų išmokos. Taip yra todėl, kad sutartininkų darbo užmokesčiai mažesni, o sutartys vidutiniškai trumpesnės nei pareigūnų.

Iš 2010 m. Eurostato tyrimo matyti, kad 2004 m. įvedus sutartininkų kategoriją per metus bus sutaupoma daug lėšų (2059 m. – 300 mln. eurų).

Siekiant išsaugoti sutartininkų pareigybių patrauklumą ir taip pritraukti kvalifikuotų darbuotojų, svarbu pareigūnams ir sutartininkams toliau taikyti tokią pat pensijų sistemą. Jau dabar sunku išlaikyti geografinę darbuotojų iš skirtingų valstybių narių pusiausvyrą, todėl jei būtų siūloma sutartininkams taikyti ne tokią patrauklią pensijų sistemą, tai dar labiau sumažintų institucijų gebėjimą išlaikyti geografinę šios kategorijos darbuotojų iš skirtingų valstybių narių pusiausvyrą.

5.2. Atskiros darbuotojo darbo užmokesčio didėjimas

Per 2004 m. Tarnybos nuostatų reformą padaryta karjeros struktūros pakeitimų. Nors tai tiesiogiai nesusiję su pensijų sąnaudomis, tai daro poveikį bendroms pensijų sąnaudoms, nes apribojami paskutiniai darbo užmokesčiai, kuriais remiantis apskaičiuojamos pensijų išmokos. Iš padarytų pakeitimų galima paminėti mažesnius pradinių lygių darbo užmokesčius, ilgesnę karjerą ir daugiau lygių, taip pat greitesnį paaukštinimą tarnyboje. Remiantis 2010 m. Eurostato tyrimu, dėl šio 2004 m. reformos aspekto 2059 m. bus sutaupyta 94 mln. eurų.

Pagal Komisijos pasiūlymą pertvarkius AST pareigų grupės karjeros srautą, ilgainiui bus sutaupyta papildomų lėšų. Ateityje AST pareigūnai, atsakingi už administracinę, techninę ar mokomąją veiklą, kuriai vykdyti reikia tam tikro savarankiškumo (išskyrus sekretoriato užduotis), kurie nori pereiti į aukštesnius lygius (užimti vyresniųjų padėjėjų pareigybes), turės per atrankos procedūrą įrodyti, kad jų žinių ir kvalifikacijos, susijusių su darbuotojų valdymu, biudžeto vykdymu ir (arba) koordinavimu, lygis yra pakankamas. Tikėtina, kad naujiems sekretoriato darbuotojams bus taikoma nauja tik šešių lygių linijinės karjeros struktūra, pagal kurią jų bus paaukštinama mažiau nei AST karjeros darbuotojų.

Tačiau nors atskiros darbuotojo darbo užmokesčio didėjimas daro poveikį pensijų sistemoms, šis aspektas tik šalutinis svarstant, kaip pertvarkyti ES institucijų darbuotojų karjeros sistemą. Konceptuali požiūriu būtų klaidinga keisti karjeros sistemą, jei vienintelis tikslas – sutaupyti pensijų lėšų negalvojant, kad tai daro didelį poveikį ES institucijų faktiškai dirbantiems darbuotojams.

5.3. Atotrūkis tarp viešojo sektoriaus darbuotojų išmokų ir privačiojo sektoriaus pensijų

Beveik visose valstybėse narėse valstybės tarnautojams taikomos atskiros sistemos, kuriose neretai numatyta atskira pensijų sistema. Gali būti įvairių priežasčių, dėl kurių taikomos tokios specialios sistemos ir skiriamos galbūt didesnės nei bendrosiose sistemose pensijų išmokos. Pirma, pensijų išmokos turėtų būti vertinamos kaip atidėta valstybės tarnautojo darbo užmokesčio dalis, kuri jam būtų išmokama išėjus į pensiją, ir kaip svarbi valstybės tarnautojui skirta išsamaus išmokų paketo dalis. Antra, valstybės tarnautojams skiriant didesnes pensijų išmokas galima pritraukti aukštos kvalifikacijos darbuotojų net tuomet, kai privačiajame sektoriuje už panašų darbą ir analogiško lygmens pareigas jiems mokamas didesnis darbo užmokestis.

Skirdamos didesnes pensijų išmokas valstybės narės gali atsižvelgti į tai, kad tam tikro profilio darbuotojų darbo užmokesčiai mažesni nei privačiajame sektoriuje, todėl turi būti kompensuojami didesnėmis socialinio draudimo išmokomis. Tačiau, kaip pabrėžta žaliojoje knygoje, už pensijų sistemos kūrimą bei organizavimą ir už pensijų skyrimą paprastai atsako valstybės narės. Atotrūkis tarp viešojo sektoriaus darbuotojų išmokų ir privačiojo sektoriaus pensijų – svarbiausias valstybių narių svarstytinas klausimas. Už pensijų sistemų pertvarkymą, kad jos būtų adekvačios, tvarios ir saugios, atsako valstybės narės.

Svarstant, ar yra atotrūkis tarp ES darbuotojų ir privačiojo sektoriaus darbuotojų pensijų išmokų, svarbu suvokti, kad, kaip jau aiškinta, iš esmės ES tarnautojų, kurie daugiausia – ekspatriantai, pensijų išmokas galima lyginti su įstaigomis, kurios įdarbina analogiškus darbuotojus ir kuriose nustatyta panaši karjeros bei darbo užmokesčio struktūra, t. y. kitos tarptautinės organizacijos, nacionalinės diplomatinės tarnybos ir valstybės tarnybos valstybėse narėse. Kalbant apie privatųjį sektorių, lyginimas turėtų būti grindžiamas ne tik pensijomis, bet ir kitais aspektais, kaip antai bendrais darbo užmokesčio lygiais ir kilimu tarnyboje, nes šioje srityje tarp privačiojo ir viešojo sektorių didžiulis atotrūkis.

Pagaliau, nereikėtų pamiršti, kad daug privačių tarptautinių bendrovių turi papildomos pensijos fondus ir skiria papildomas pensijos išmokas, kad pritrauktų ir išlaikytų kvalifikuotus darbuotojus.

5.4. ES institucijų patiriamos pensijų skyrimo išlaidos

Iš 2010 m. Eurostato tyrimo matyti, kad EPPS dar nėra brandi ir kad iki tol, kol ji taps brandi, neišvengiamai didės į pensiją išeinančių darbuotojų skaičius ir pensijų išlaidos. Kadangi EPPS veikia kaip teorinis fondas, už tam tikrais metais įgyjamas teises į pensiją darbuotojai moka pensijų įmokas, kuriomis padengiamas trečdalis teisių į pensiją aktuarinių sąnaudų. Pensijų įmokos ir darbdavio įmokos (kurios nėra sumokamos) laikomos investuotinomis į valstybių narių išduodamas ilgalaikes obligacijas. Privataus pensijų fondo atveju toks požiūris būtų atsargiausias, nes, palyginti su mišriuoju fondu, investicijų grąža maža.

2010 m. vertindamas EPPS aktuarinę pusiausvyrą, Eurostatas apskaičiavo, kad bendros tarnybos sąnaudos, t. y. suma, kuri turėtų būti sumokėta į fondą, kad būtų padengtos 2011 m. įgytos teisės į pensiją, turėtų siekti 1 206 mln. eurų. ES tarnautojai sumokės trečdalį šios sumos – 402 mln. eurų, t. y. 11 % jų bazinių darbo

užmokesčių. Todėl 2011 m. darbdaviui teko 804 mln. eurų dalis. Jei kiti parametrai iš esmės nepakis, tikėtina, kad bendros teisių į pensiją sąnaudos, taigi ir darbdavio įmokos, bus panašaus dydžio.

5.5. Pensijų vaidmuo bendroje ES darbuotojų atlyginimo sistemoje

Gavę darbo pasiūlymą, vyresnio amžiaus asmenys veikiausiai daugiau dėmesio skiria pensijų vaidmeniui bendroje atlyginimo sistemoje nei jaunesni kandidatai. Taip pat kandidatai, kurie anksčiau dirbo privačiame ar viešajame sektoriuose ir įgijo tam tikros patirties bei žinių, susijusių su pensijomis. Tikėtina, kad naująja sistema ypač domėtis kandidatai, pereinantys iš gerai jiems žinomos sistemos į naują, jiems dar nežinomą. Pagaliau, daugiau pensijų sistema domėtis kandidatai, kuriems (darbo) saugumas ir nuspėjama karjera yra svarbiau nei didžiulis darbo užmokestis ne tokiomis stabiliomis darbo sąlygomis. Tikėtina, kad ES institucijų įdarbintas naujas pareigūnas priklausys vienai iš šių kategorijų.

Kadangi paprastai institucijos įdarbina asmenis, pradėjusius karjerą kitur ir todėl vidutiniškai sulaukusius 35 m. amžiaus, manoma, kad jiems pensijos svarba bendroje atlyginimo sistemoje yra svarbesnė nei, pavyzdžiui, valstybių narių valstybės tarnautojams, kurie karjerą valstybės administracijoje pradeda iškart po universitetinių studijų. Tai, kad beveik visi nauji ES tarnautojai jau yra dirbę kitur, taip pat rodo jų teisių į pensiją, įgytų ne ES institucijose, pervedimų į EPPS skaičius. 2009 m. gruodžio 31 d. duomenimis faktiškai dirbę pareigūnai vidutiniškai į EPPS pervedė po 1,6 metų įgytų teisių į pensiją, kurias atitinka daug didesnė darbo valstybėse narėse trukmė.

Kitas aspektas, susijęs su naujais ES institucijų darbuotojais ir su jų palyginti vyresniu amžiumi, yra tai, kad daugelis jų sukūrė šeimą arba ruošėsi tai daryti maždaug tuo metu, kai įdarbinti. Tikėtina, kad dėl asmeninės padėties kandidatai atidžiau svarstys, kokias gaus socialines išmokas, įskaitant pensijas, ir jas lygins su kitais pasiūlymais.

Nors Komisija nėra atlikusi jokio konkretaus šios srities tyrimo (be to, panašu, kad būtų sudėtinga tai įvertinti metodiškai), yra pagrindo daryti išvadą, kad pensijos atlieka svarbų vaidmenį kandidatams sprendžiant, ar pasirinkti karjerą ES institucijose.

5.6. Būsimi ES institucijų darbuotojų įdarbinimo ir išlaikymo poreikiai

Nors, remiantis preliminariais skaičiavimais, 2011–2013 m. Komisija turės įdarbinti 1 393 AD ir 1 251 AST pareigūnus²⁶, atsižvelgdama į numatytą 2014–2020 m. finansinę programą ji siūlo 2013–2017 m. kiekvienos ES institucijos darbuotojų skaičių sumažinti 5 proc.; tai iš dalies daroma nepakeičiant darbuotojų, kurie išeina į pensiją arba kurių darbo sutartis baigiasi.

Reikėtų paminėti, kad vis didėja skirtumas tarp darbuotojų, įdarbinamų iš skirtingų valstybių narių, ypač iš kai kurių, skaičiaus. Taip yra iš esmės dėl to, kad ES institucijoms sunku sudaryti pakankamai patrauklias darbo sąlygas galimiems darbuotojams iš šių valstybių narių.

²⁶ 2011 m. žmoniškųjų išteklių ataskaita, p. 43.

Pensijų išmokos neabejotinai turėtų būti laikomos dalimi atlyginimo sistemos, kuri suteikia galimybę įdarbinti ir išlaikyti labiausiai kvalifikuotus darbuotojus iš visų valstybių narių, įskaitant tas šalis, kuriose didžiausi darbo užmokesčiai ir konkurencingiausia darbo rinka.

5.7. Užtikrinimas, kad būsima pensija būtų nešališkai paskirstoma visiems ES darbuotojams

Užtikrinimas, kad būsima pensija būtų nešališkai paskirstoma visiems ES darbuotojams – konceptualus klausimas, kurį valstybėms narėms tenka spręsti reformuojant pensijų sistemą. Jos turi apsaugoti įgytas teises ir kartu užtikrinti, kad pensijų išmokos ir jų finansavimo našta būtų nešališkai paskirstoma skirtingų kartų darbuotojams.

Tam tikru mastu ES institucijoms tenka spręsti panašius klausimus. Po 2004 m. Tarnybos nuostatų reformos darbuotojams, įdarbintiems iki jos įsigaliojimo ir po jo, taikomos šiek tiek skirtingos taisyklės, nes jau dirbusiems darbuotojams taikomos pereinamojo laikotarpio nuostatos. Tai atitinka įgytų teisių ir nediskriminavimo principą.

Pagal Komisijos pasiūlymą iki jo įsigaliojimo įdarbintiems darbuotojams būtų taikomos į 2004 m. panašios pereinamojo laikotarpio nuostatos dėl nustatyto pensinio amžiaus padidinimo. Priėmus pereinamojo laikotarpio nuostatas, iki 2004 m. ir po 2004 m. įdarbintų darbuotojų padėtis supanašėtų.

5.8. ES institucijų (darbdavio) ir darbuotojų dalijimasis rizika

EPPS nekyla tiesioginė investicinė rizika, nes įmokos nemokamos į realų fondą, taigi, kapitalas neinvestuojamas. Tarnybos nuostatų XII priedo 10 straipsnyje nustatyta, kad „*palūkanų normos, į kurias reikia atsižvelgti atliekant aktuarinį įvertinimą, paremtos stebėtomis [...] valstybių narių ilgalaikių valstybės skolų vidutinėmis metinėmis palūkanų normomis*“. Taigi, atrodo, tarsi įmokos būtų mokamos į teorinį fondą, o kapitalas investuojamas į valstybių narių obligacijas. Tai veikiausiai pati atsargiausia investicija, t. y. jos grąžos norma palyginti maža.

Reikėtų turėti omenyje, kad jei pensijų sistema būtų pertvarkyta taip, kad iš tiesų būtų atsižvelgiama į rizikos veiksnį, ES institucijų darbuotojai galėtų būti pasirengę prisiimti didesnę riziką, jei grąžos norma būtų didesnė – dėl to pensijų sistemos pusiausvyrai išlaikyti reikėtų mažesnio tarifo įmokų. Nepaisant to, kadangi institucijos privalo rūpintis savo darbuotojais, papildomų išteklių, kurių prireiktų, jei pensijų nebūtų įmanoma mokėti iš fondo, klausimas lieka atviras.

Šia prasme finansinė įmokų į pensijų sistemą našta nėra rizika. Vienas trečdalis naštos tenka institucijų darbuotojams, kiti du trečdaliai finansuojami iš ES biudžeto, į kurį savo ruožtu įnašus moka ES mokesčių mokėtojai.

Šiuo atžvilgiu valstybės narės taiko skirtingas sistemas. Neretai valstybės pareigūnai iš viso nemoka pensijų įmokų. Valstybės narės pateikė tokią informaciją apie darbdavio ir darbuotojų dalijimąsi našta:

Darbuotojo ir darbdavio pagal valstybių narių valstybės tarnautojams taikomą pensijų sistemą mokama pensijų įmokos dalis

Valstybė narė	Darbuotojo mokamos įmokos dalis (%)	Darbdavio mokamos įmokos dalis (%)
AT	33,3 %	66,7 %
BE	0% ²⁷	100 %
BG	Nenurodyta	Nenurodyta
CY	Nenurodyta	Nenurodyta
CZ	23,2 %	76,8 %
DE	0 %	100 %
DK	0 %	100 %
EE	0 %	100 %
EL	33,3 %	66,7 %
ES	16,6 %	83,4 %
FI	18,2–22 % priklausomai nuo amžiaus	81,8–78 %
HU	28,4 %	71,6 %
IE	Nenurodyta	Nenurodyta
IT	26,7 %	73,3 %
LT	11,4 %	88,6 %
LU	50 %	50 %
LV	27,2 %	72,8 %
MT	33,3 %	66,7 %
NL	30 %	70 %
PL	50, 20 arba 100 % priklausomai nuo sistemos	50, 80 arba 0 % priklausomai nuo sistemos
PT	40 arba 33,3 % priklausomai nuo sistemos	60 arba 66,7 % priklausomai nuo sistemos
RO	25,4–33,5 %	74,6–66,5 %
SE	0 %	100 %

²⁷

Pažymėtina, kad Belgijoje darbuotojas moka 7,5 % tarifo įmoką vien našlio ir našlaičių pensijai finansuoti.

SI	63,6 %	36,4 %
SK	29,2 %	70,8 %
UK	7,4 arba 15,6 %	92,6 arba 84,4 %

NB: Į lentelę neįtraukti Prancūzijos duomenys, nes ji neatsakė į klausimus.

5.9. Platesnė ES institucijų darbuotojų įdarbinimo ir žmogiškųjų išteklių politika, kurios tikslas – sudaryti darbuotojams sąlygas dirbti ilgiau ir sukaupti pakankamai lėšų pensijai

Pasiūlyme Komisija rekomendavo padidinti nustatytą pensinį amžių ir suteikti daugiau galimybių dirbti sulaukus pensinio amžiaus. Komisija apsvarstys, kokių žmogiškųjų išteklių srities priemonių (be jau nustatytų Tarnybos nuostatuose, pavyzdžiui, galimybės už nedidelę papildomą įmoką dirbti ne visą darbo dieną, rengiantis išeiti į pensiją) reikėtų imtis siekiant padėti vyresniems darbuotojams dirbti. Kai kurioms iš šių priemonių priimti nereikia keisti Tarnybos nuostatų, jas taikytų ES institucijos.

6. PRIĖMUS KOMISIJOS PASIŪLYMĄ SUTAUPYSIMOS LĖŠOS

Ilgainiui dėl 2004 m. Tarnybos nuostatų reformos toliau daugės sutaupyto lėšų pensijoms, o jei būtų priimtas Komisijos pasiūlymas, sutaupyta būtų dar daugiau. Priėmus Komisijos siūlomus Tarnybos nuostatų pakeitimus, būtų tiesiogiai apribotos pensijų sąnaudos. Komisija siūlo nustatytą pensinį mažų padidinti nuo 63 iki 65 metų, privalomą pensinį amžių faktiškai padidinti iki 67 metų ir apriboti galimybes išeiti į pensiją anksčiau laiko minimalų pensinį amžių padidinant nuo 55 iki 58 metų.

Komisija taip pat siūlo atlikti tam tikrus Tarnybos nuostatų pakeitimus, kurie nors ir nėra tiesiogiai susiję su pensijų sąnaudomis, tačiau daro poveikį bendroms pensijų sąnaudoms, nes apriboja paskutinius darbo užmokesčius, kuriais remiantis apskaičiuojamos pensijų išmokos. Būtų peržiūrėta AST pareigūnų, vykdančių sekretoriato užduotis, karjera ir nustatyta jos riba įsteigus naują pareigų grupę (AST / SC). Kitų AST pareigūnų perėjimas į aukščiausius lygius (AST 10 ir 11) priklausytų nuo didesnio atsakomybės lygio. Sumažinus, kaip siūloma, darbuotojų skaičių 5 proc., būsimų pensijų gavėjų ir būsimų pensijų sąnaudų būtų mažiau.

Iš šių pakeitimų poveikio analizės matyti, kad priėmus Komisijos pasiūlymą, ilgainiui gerokai sumažės pensijų sąnaudų. Toliau Komisija pristato pensijoms sutaupyto lėšas, vertindama ilgalaikį poveikį pensijų išlaidoms, poveikį kiekvienais metais finansuotinoms tarnybos sąnaudoms ir poveikį įpareigojimui mokėti pensijas.

Visi trys metodai papildo vienas kitą. Vertinant ilgalaikį poveikį pensijoms sutaupyto lėšoms, daugiausia dėmesio skiriama pensijų išmokėjimo metui (pinigų srautų metodas). Vertinant poveikį tarnybos sąnaudoms, daugiausia dėmesio skiriama teisių į pensiją įgijimo ir finansavimo metui (planuojamo kredito vieneto metodas). Pagaliau, vertinant poveikį įpareigojimui mokėti pensijas, daugiausia dėmesio skiriama atskaitos datą (paprastai – kiekvienų metų gruodžio 31 d.) sukauptoms teisėms į pensiją.

6.1. *Ilgalaikis Komisijos pasiūlymo poveikis pensijų išlaidoms*

Jei Komisijos pasiūlymo (įskaitant darbuotojų skaičiaus sumažinimą 5 proc.) poveikiui įvertinti būtų taikomi 2010 m. Eurostato tyrimo metodai ir prielaidos, metinės pensijų išlaidos didėtų lėčiau nei planuojamu laikotarpiu (2013–2059 m.)²⁸. Pagal tokį modelį, jei Komisijos pasiūlymas įsigaliotų 2013 m. sausio 1 d., metinės pensijų išlaidos po 2060 m. sumažėtų dar 500 mln. eurų. Tai papildytų dėl 2004 m. Tarnybos nuostatų sutaupytus 1,047 mlrd. eurų – iki 2059 m. iš viso būtų sutaupyta 1,550 mlrd. eurų. Tai reiškia, jei Komisijos pasiūlymas būtų taikomas nuo 2013 m., papildomai būtų sutaupyta maždaug 50 proc. metinių pensijų išlaidų.

Toliau pateikiamoje lentelėje nurodoma dėl 2004 m. reformos ir Komisijos pasiūlymo (jei jis būtų taikomas nuo 2013 m. sausio 1 d.) sutaupytų metinių pensijų išlaidų sąmata.

Lentelė. Komisijos pasiūlymo ir 2004 m. reformos ilgalaikio (iki 2059 m.) poveikio metinėms pensijų išlaidoms analizė

Punktas	2008 m. kainomis
Bendras 2004 m. reformos poveikis	1 047
– Korekciniai koeficientai	120
– Sutartininkų statuso įvedimas 2004 m.	300
– Darbo užmokesčio didėjimas dėl darbo stažo ir paaukštinimo	-227
– Pradinio darbo užmokesčio dydis	321
– Pensijos kaupimo norma	106
– Pensijų lentelė	426
Bendras Komisijos pasiūlymo poveikis	500
Bendras Komisijos pasiūlymo ir 2004 m. reformos poveikis	1 547

6.2. *Komisijos pasiūlymo poveikis tarnybos sąnaudoms*

Pensijų įmokos tarifas apskaičiuojamas kasmet, siekiant finansuoti teises į pensiją (pensijų sąnaudas) įgysimas ateinančiais metais, nesvarbu, nuo kada bus mokama atitinkama pensija. Tarnybos sąnaudas atitinka suma, kuri būtų mokama į pensijų fondą, jei toks egzistotų.

Tačiau tarnybos sąnaudos leidžia įvertinti tik tuos Komisijos pasiūlymo aspektus, dėl kurių tiesiogiai sumažėja pensijų sąnaudų, t. y. nustatyto pensinio amžiaus didinimą nuo 63 iki 65 metų, faktinį privalomo pensinio amžiaus padidinimą iki 67 metų ir galimybių išeiti į pensiją anksčiau laiko apribojimą minimalų pensinį amžių

²⁸ Reikia pažymėti, kad 2010 m. Eurostato atliktas ilgalaikio pensijų sąnaudų poveikio biudžetui tyrimo duomenys nebuvo atnaujinti. Pensijoms sutaupytos lėšos, apie kurias kalbama šioje dalyje, apskaičiuotos pagal supaprastintą metodą.

padidinant nuo 55 iki 58 metų²⁹. Į kitus bendras pensijų sąnaudas netiesiogiai ribojančius veiksnius (žr. pirmiau) neatsižvelgiama.

Jei Komisijos pasiūlymas jau galiotų³⁰, tarnybos sąnaudos būtų 9,5 proc. mažesnės nei dabartinės sąnaudos, apskaičiuotos 2010 m. gruodžio 31 d.³¹, t. y. vietoj 1,206 mlrd. eurų būtų 1,092 mlrd. eurų. Tačiau sutaupytos lėšos būtų matomos tik daug vėliau, kai visiems faktiškai dirbantiems darbuotojams būtų pritaikyti nauji parametrai. Tikėtina, kad artimiausiu metu lėšų bus sutaupyta nedaug, bet kasmet palaipsniui, taikant pereinamojo laikotarpio priemonės, jų daugės maždaug 9,5 proc.

Dabartinių tarnybos sąnaudų apskaičiavimas grindžiamas prielaida, kad iki 2004 m. Tarnybos nuostatų reformos ir po jos įdarbinti darbuotojai išeis į pensiją sulaukę atitinkamai 63 ir 64 metų. Duomenys palyginti su tarnybos sąnaudomis, apskaičiuotomis remiantis iš Komisijos pasiūlymo kylančiomis prielaidomis (kad minimalus pensinis amžius – 65 m., o maksimalus pensinis amžius – 67 m.). Taip pat apsvarstytas minimalaus pensinio amžiaus pakeitimas, pensijos sumažinimas dėl išėjimo į pensiją anksčiau laiko ir paskatos išeiti į pensiją vėliau.

6.3. *Komisijos pasiūlymo poveikis įpareigojimui dėl EPPS*

Komisijos pasiūlymas darytų poveikį įpareigojimui dėl EPPS, nes atitinkamai būtų atnaujinti apskaičiavimo parametrai³². 2010 m. gruodžio 31 d. įpareigojimą dėl EPPS atitinkanti suma bruto įvertinta 37 702 mln. eurų, įskaitant šeimos išmokas ir korekcinių koeficientų poveikį.

Nustatytą pensinį amžių didinant nuo 63 iki 65 metų skatinama vėliau išeiti į pensiją (dirbti iki 67 metų), o apribojant galimybes išeiti į pensiją anksčiau laiko (minimalų pensinį amžių padidinant nuo 55 iki 58 metų) neišvengiamai sumažėja įpareigojimas dėl EPPS.

Minėtos priemonės daro poveikį tik įmokas mokančių narių įpareigojimui, kuris 2010 m. gruodžio 31 d. įvertintas 21 246 mln. eurų (56 proc. bendro įpareigojimo dėl EPPS).

Kiek dėl Komisijos pasiūlymo sumažės atskiro darbuotojo pensijų sąnaudos, priklauso nuo jo amžiaus. Daugiau sumažės jaunų darbuotojų, kuriems 2013 m. gegužės 1 d. bus mažiau nei 30 metų, pensijų sąnaudos, o darbuotojų, sulaukusių 59 metų ir daugiau, pensijų sąnaudos visai nesumažės.

²⁹ Jų poveikis metinėms tarnybos sąnaudoms, išreikštas procentais, atitinka tarnybos sąnaudas per visą karjerą (t. y. iki asmens mirties mokėtiną bendrą pensijos sumą), jei kitos prielaidos nekinta (*ceteris paribus*).

³⁰ Modelis pagrįstas 2010 m. gruodžio 31 d. faktiškai dirbusių darbuotojų skaičiumi, t. y. neatsižvelgiant į darbuotojų struktūros pokyčius.

³¹ 2010 m. gruodžio 31 d. pensijų vertinimas, pagrįstas nuo 2004 m. galiojančių Tarnybos nuostatų parametrais ir prielaidomis.

³² Įpareigojimo dėl EPPS, taip pat vadinamo įpareigojimu dėl tam tikrų išmokų, suma nustatoma apytikres būsimašias išmokas, priskirtas ankstesnėms paslaugoms, diskontuojant pagal diskonto normą, pagrįstą vyriausybės obligacijų ta valiuta, kuria bus mokamos išmokos, palūkanų normomis, kurių apmokėjimo terminas panašus į EPPS. Šis įpareigojimas susijęs su faktiškai dirbančių darbuotojų įgytomis teisėmis į pensiją (pensijų įmokomis) ir teisių į pensiją pervedimu iš kitų pensijų sistemų.

Iš modeliavimo matyti, kad dėl Komisijos pasiūlymo visų įmokas mokančių narių įpareigojimas sumažėtų 14,5 proc.; tai reiškia, kad 2010 m. gruodžio 31 d. įpareigojimas atitiktų 18,166 mlrd. eurų, vietoj dabartinių 21,246 mlrd. eurų.

7. IŠVADOS

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, Komisija daro tokias išvadas:

- kaupimo normos, pensijų apskaičiavimo bazės, didžiausios pensijos normos ir darbuotojų įmokos tarifo atžvilgiu EPPS visiškai atitinka valstybių narių sistemas. Kai kurių aspektų, pavyzdžiui, darbuotojų pensijų įmokos, atžvilgiu EPPS prilygsta valstybių narių sistemoms, kuriose tarifas didžiausias. Minėtų klausimų atžvilgiu EPPS taip pat atitinka žaliosios knygos nuostatas;
- nustatyto pensinio amžiaus atžvilgiu ES institucijų sistemos nesiskiria nuo valstybių narių valstybėms pareigūnams taikomų sistemų. Tačiau siekiant laikytis visų žaliojoje knygoje pateiktų gairių, reikia imtis Komisijos pasiūlyme numatytų priemonių. Visų pirma, reikia apriboti galimybes išeiti į pensiją anksčiau laiko minimalų pensinį amžių padidinant iki 58 metų, sumažinti anksčiau laiko į pensiją išeinančių darbuotojų skaičių 5 proc., tačiau nemažinant teisių į pensiją, sudaryti darbuotojams sąlygas dirbti ilgiau padidinant nustatytą pensinį amžių iki 65 metų, o privalomą pensinį amžių padidinti iki 67 metų. Jei būtų imtasi tokių priemonių, Komisijos sistema atitiktų labiausiai pažengusių valstybių narių sistemą, o daugeliui kitų valstybių narių dar tektų imtis panašių reformų;
- jei būtų nuspręsta steigti realų pensijos fondą, trumpuoju ir vidutiniuoju laikotarpiu dėl to padidėtų pensijų sistemos taikymo išlaidos. Tačiau ilguoju laikotarpiu pensijų sąnaudos sumažėtų, nes, priklausomai nuo priimto sprendimo, visos pensijų išlaidos arba jų dalis būtų finansuojamos iš pensijų fondo;
- jei Komisijos pasiūlymas būtų priimtas, jame išdėstytos priemonės padėtų ilgam ir smarkiai sumažinti pensijų sąnaudas. Ilgainiui metinės pensijų išlaidos sumažėtų apie 500 mln. eurų, o tarnybos sąnaudos, kurios atspindi į realų pensijų fondą, jei jis egzistuotų, investuotiną sumą, sumažėtų 9,5 proc. Tai turėtų tiesioginį poveikį įpareigojimo mokėti pensijas faktiškai dirbantiems darbuotojams, kuris sumažėtų 14,5 %, daliai.